

Bygmester Solness

Hovedtekst, 1. utg.

1892

Henrik Ibsens skrifter

Historisk-kritisk utgave, elektronisk versjon

Edering

Christian Janss (ansv.), Stine Brenna Taugbøl, Ellen Nessheim Wiger

Kollasjoner og koding

Åshild Haugslund, Sigrid Larsson, Guro Solberg, Henninge Margrethe Solberg, Gunnhild Wiggen, Mette Witting

Kommentering

Asbjørn Aarseth (ansv.), Thoralf Berg, Karl Gervin, Dag Gundersen, Arnbjørn Jakobsen, Kristoffer Kruken, Erik Mørstad, Kristian Smidt, Olav Solberg, Vigdis Ystad, Erlend Lønnum (manusred.)

BYGMESTER SOLNESS

BYGMESTER SOLNESS

SKUESPIL I TRE AKTER

AF HENRIK IBSEN

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)
GRÆBES BOGTRYKKERI
1892

Personerne

BYGMESTER HALVARD SOLNESS

FRU ALINE SOLNESS, hans hustru

DOKTOR HERDAL, huslæge

KNUT BROVIK, forhen arkitekt, nu assistent hos Solness

RAGNAR BROVIK, hans søn, tegner

KAJA FOSLI, hans søsterdatter, bogholderske

FRØKEN HILDE WANGEL

NOGLE DAMER

FOLKEMÆNGDE på gaden

Handlingen foregår hos bygmester Solness.

FØRSTE AKT

Et tarvelig udstyret arbejdsværelse hos bygmester Solness. Fløjdør på væggen til venstre fører ud til forstuen. Til højre er døren til husets indre værelser. På bagvæggen en åben dør til tegneværelset. Foran til venstre en pult med bøger, papirer og skrivesager. Ovenfor døren en ovn. I hjørnet til højre en sofa med bord og et par stole. På bordet vandkaraffel og glas. Et mindre bord med gyngestol og lænestol i forgrunden til højre. Tændte arbejdslamper på bordet i tegneværelset, på bordet i hjørnet og på pulten.

Inde i tegneværelset sidder Knut Brovik og hans søn Ragnar beskæftiget med konstruktioner og beregninger. Ved pulten i arbejdsværelset står Kaja Fosli og skriver i hovedbogen. Knut Brovik er en gammel, tynd mand med hvidt hår og skæg. Han er klædt i en noget luvslidt men vel vedligeholdt sort frakke. Bærer briller og hvidt, noget gulnet halstørklæde. Ragnar Brovik er i trettiårene, velklædt, lyshåret, med en lidt ludende holdning. Kaja Fosli er en spædbygget ung pige på nogle og tyve år, omhyggeligt klædt, men af et sygeligt udseende. Hun har en grøn skærm for øjnene. – Alle tre arbejder nogen tid i taushed.

KNUT BROVIK *rejser sig pludselig, som i angst, fra tegnebordet, ånder tungt og besværligt, idet han går frem i døråbningen*

Nej, nu holder jeg det snart ikke længere ud!

KAJA *går hen til ham*

Det er visst rent dårlig med dig ikveld, onkel?

BROVIK

Å, jeg synes, det blir værre dag for dag.

RAGNAR *har rejst sig og kommer nærmere*

Du skulde helst gå hjem, far. Prøve på at få sove lidt –

BROVIK *utålmodig*

Gå til sengs måske? Vil du da, at jeg rent skal kvæles!

KAJA

Men ta' dig en liden tur da.

RAGNAR

Ja, gør det. Jeg skal gå *med* dig.

BROVIK *hæftig*

Jeg går ikke, før han kommer! Ikveld vil jeg snakke rent ud med – (*indædt harmfuld*) med ham – principalen.

KAJA *angst*

Å nej, onkel, – vent da endelig med *det*!

RAGNAR

Ja, heller vente, far!

BROVIK *trækker vejret besværligt*

Hah, – hah –! Jeg har nok ikke tid til at vente ret længe, jeg.

KAJA lyttende

Hys! Der hører jeg ham nede i trappen!

De går alle tre til sit arbejde igen. Kort stilhed.

Bygmester Halvard Solness kommer ind gennem forstuedøren. Han er en noget ældre mand, sund og kraftig, med tætklippet, kruset hår, mørk knebelsbart og mørke, tykke øjenbryn. Han bærer en grågrøn, tilknappet jakke med ståkrave og brede brystslag. På hodet har han en blød, grå filthat og under armen et par mapper.

BYGMESTER SOLNESS ved døren, peger mod tegneværelset og spørger hviskende

Er de gået?

KAJA sagte, ryster på hodet

Nej.

Hun tar øjenskræmen af.

Solness går fremover gulvet, kaster sin hat på en stol, lægger mapperne på sofabordet og nærmer sig så atter pulten. Kaja skriver uafbrudt men synes nervøst urolig.

SOLNESS højt

Hvad er det for noget, De står og fører ind der, frøken Fosli?

KAJA farer sammen

Å, det er bare noget, som –

SOLNESS

La' mig få sé, frøken. (*bøjer sig over hende, lader, som om han ser i hovedbogen og hvisker*) Kaja?

KAJA skrivende, sagte

Ja?

SOLNESS

Hvorfor tar De altid den skærmen af, når jeg kommer?

KAJA som før

Jo, for jeg ser så styg ud med den.

SOLNESS smiler

Vil De ikke gerne *det* da, Kaja?

KAJA skotter halvt op til ham

Ikke for alt i verden. Ikke i *Deres* øjne.

SOLNESS stryger hende let over håret

Stakkers, stakkers lille Kaja –

KAJA dukker hodet

Hys, – de kan høre Dem!

Solness driver henover gulvet mod højre, vender om og standser ved døren til tegneværelset.

SOLNESS

Har nogen været her og spurgt efter mig?

RAGNAR *rejser sig*

Ja, de unge folk, som vil ha' bygget villaen ude ved Løvstrand.

SOLNESS *brummende*

Nå *de*? Ja, *de* får vente. Jeg er ikke på det rene med mig selv om planen endnu.

RAGNAR *nærmere, noget nølende*

Det var dem så svært om at gøre at få tegningerne snart.

SOLNESS *som før*

Ja, gudbevar's, – det vil de jo allesammen!

BROVIK *ser op*

For de går og længter så urimelig efter at få flytte ind i sit eget, sa' de.

SOLNESS

Ja vel; ja vel. En kender *det*! Og så tar de det slig, som det bedst kan falde sig. Får sig så'n en – en bolig. Et slags tilholdssted bare. Men ikke noget hjem. Nej mange tak! La' dem så heller vende sig til en anden. Sig dem *det*, når de kommer igen.

BROVIK *skyder brillerne op i panden og ser studsende på ham*

Til en anden? Vilde De gi' det arbejde fra Dem?

SOLNESS *utålmodig*

Ja, ja, ja, for fan'! Hvis det endelig så skal være, så –. Heller det, end at bygge bort i vejr og vind. (*udbrydende*) For jeg kender jo ikke videre til de folk endnu!

BROVIK

Folkene er solide nok. Ragnar kender dem. Han vanker i familjen. Svært solide folk.

SOLNESS

Å, solide, – solide! Det er jo sletikke *det*, jeg mener. Herregud, – forstår ikke *De* mig heller nu? (*hæftig*) Jeg vil ikke ha' noget med de fremmede mennesker at skaffe. La' dem vende sig til hvem de vil for mig!

BROVIK *rejser sig*

Er *det* Deres alvorlige mening?

SOLNESS *mut*

Ja, det er. – For *en* gangs skyld.

Han går fremover gulvet.

Brovik veksler et blik med Ragnar, som gør en advarende bevægelse. Derpå går han ind i det forreste værelse.

BROVIK

Må jeg få lov til at snakke et par ord med Dem?

SOLNESS

Gerne det.

BROVIK *til Kaja*

Gå *der* ind sålænge, du.

KAJA urolig

Å, men onkel –

BROVIK

Gør som jeg siger, barn. Og luk døren efter dig.

Kaja går nølende ind i tegneværelset, skotter angst og bønligt til Solness og lukker døren.

BROVIK *noget dæmpet*

Jeg vil ikke, at de stakkers barnene skal vide, hvor ilde det har sig med mig.

SOLNESS

Ja, De ser svært klejn ud nu om dagene.

BROVIK

Med mig er det snart forbi. Kræfterne tar af – fra den ene dagen til den anden.

SOLNESS

Sæt Dem lidt.

BROVIK

Tak, – må jeg det?

SOLNESS *rykker lænestolen lidt tilrette*

Her. Vær så god. – Nå?

BROVIK *har sat sig med besvær*

Ja, det er jo dette her med Ragnar. Det er *det*, som er det tyngste. Hvad skal det bli' til med ham?

SOLNESS

Deres søn, han blir naturligvis her hos mig, så længe han bare vil.

BROVIK

Men det er jo netop *det*, han ikke vil. Ikke synes, at han kan – nu længer.

SOLNESS

Nå, han er da ganske godt aflagt, skulde jeg tro. Men skulde han forlange mere, så skal jeg ikke være uvillig til at –

BROVIK

Nej, nej! Det er sletikke *det*. (*utålmodig*) Men han må da engang få lejlighed til at arbejde på egen hånd, han også!

SOLNESS *uden at sé på ham*

Tror De, at Ragnar har alle de rigtige evner til det?

BROVIK

Nej, sé, *det* er jo det forfærdelige. *Det*, at jeg er begyndt at tvile på gutten. For De har da aldrig sagt så meget som – som et opmuntrende ord om ham. Men så synes jeg, det er umuligt andet alligevel. Han *må* ha' evnerne.

SOLNESS

Nå, men han har jo ingenting lært – sådan grundigt. Undtagen det at tegne da.

BROVIK *ser med lønligt had på ham og siger hæst*

De havde heller ikke lært stort af faget, dengang De stod i tjeneste hos mig. Men De la' i vej lige fuldt, De. (*drager vejret tungt*) Og slog Dem op. Og tog luven både fra mig og – og fra så mange andre.

SOLNESS

Ja, ser De, – det føjed sig nu slig for *mig*.

BROVIK

Det har De ret i. Alting føjed sig for Dem. Men så kan De da ikke ha' hjerte til at la' mig gå i graven – uden at få sé, hvad Ragnar duer til. Og så vilde jeg jo gerne sé dem gifte også – før jeg går bort.

SOLNESS *hvast*

Er det hende, som vil ha' det så?

BROVIK

Ikke Kaja så meget. Men Ragnar går og snakker hver dag om det. (*bønlig*) De *må*, – De *må* hjælpe ham til noget selvstændigt arbejde nu! Jeg *må* få sé noget, som gutten har gjort. Hører De det!

SOLNESS *arrig*

Men jeg kan da, for fan', ikke hale bestillinger ned fra månen til ham!

BROVIK

Han kan få en pen bestilling nu netop. Et stort arbejde.

SOLNESS *urolig, studsende*

Kan *han*?

BROVIK

Hvis De vilde gi' Deres samtykke.

SOLNESS

Hvad slags arbejde er *det*?

BROVIK *noget nølende*

Han kan få bygge den villaen ude på Løvstrand.

SOLNESS

Den! Men den skal jo jeg selv bygge!

BROVIK

Å, De har jo ikke videre lyst til det.

SOLNESS *opfarende*

Ikke lyst! Jeg! Hvem tør sige det?

BROVIK

Det sa' De jo selv nu nylig.

SOLNESS

Å, hør aldrig på, hvad jeg så'n – *siger*. – Kan Ragnar få bygge den villaen?

BROVIK

Ja. Han kender jo familien. Og så har han, – bare så'n for moros skyld, – gjort tegninger og overslag og alt sammen –

SOLNESS

Og de tegningerne, de er de fornøjet med? De, som skal bo der?

BROVIK

Ja. Dersom bare De vilde sé dem igennem og godkende dem, så –

SOLNESS

Så vilde de la' Ragnar bygge hjemmet for sig?

BROVIK

De likte så svært godt det, som han vilde ha' frem. De syntes, det var noget så aldeles nyt, dette her, sa' de.

SOLNESS

Åhå! Nyt! Ikke sligt noget gammeldags juks, som det, *jeg* plejer bygge!

BROVIK

De syntes, det var noget *andet*.

SOLNESS *i undertrykt forbittrelse*

Det var altså til Ragnar de kom her – mens jeg var ude!

BROVIK

De kom her for at hilse på Dem. Og så spørge, om De kunde være villig til at træde tilbage –

SOLNESS *opfarende*

Træde tilbage! Jeg!

BROVIK

Ifald De fandt, at Ragnars tegninger –

SOLNESS

Jeg! Træde tilbage for Deres søn!

BROVIK

Træde tilbage fra aftalen, mente de.

SOLNESS

Å, det kommer jo ud på *et*. (*lér forbittret*) Ja så da! Halvard Solness, – han skal begynde at træde tilbage nu! Gi' plads for de, som yngre er. For de aller yngste, kanské! Bare gi' plads! Plads! Plads!

BROVIK

Herregud, her er da vel plads til flere end en eneste én –

SOLNESS

Å, her er nu ikke så *svært* rundeligt med plads heller. Nå, *det* får nu være som det vil. Men jeg træder aldrig tilbage! Viger aldrig for nogen! Aldrig frivilligt. Aldrig i denne verden gør jeg *det*!

BROVIK *rejser sig med møje*

Skal jeg altså gå ud af livet uden tryghed? Uden glæde? Uden tro og lid til Ragnar? Uden at få sé et eneste værk af ham? Skal jeg det?

SOLNESS *vender sig halvt til siden og mumler*

Hm, – spør' da ikke mere nu.

BROVIK

Jo, svar mig på *det*. Skal jeg gå så rent fattig ud af livet?

SOLNESS *synes at kæmpe med sig selv; endelig siger han med lav men fast stemme*

De får gå ud af livet slig, som De bedst véd og kan.

BROVIK

Må så være da.

Han går opover gulvet.

SOLNESS *går efter ham, halvt fortvilet*

Ja, for jeg *kan* ikke andet, skønner De! Jeg *er* nu engang slig, som jeg *er*! Og jeg kan da ikke skabe mig *om* heller!

BROVIK

Nej, nej, – De kan vel ikke *det*. (*vakler og standser ved sofabordet*) Får jeg lov til at ta' et glas vand?

SOLNESS

Vær så god. (*skænker i og rækker ham glasset*)

BROVIK

Tak. (*drikker og sætter glasset fra sig*)

Solness går hen og lukker op døren til tegneværelset.

SOLNESS

Ragnar, – De får komme og følge Deres far hjem.

Ragnar rejser sig hurtig. Han og Kaja kommer ind i arbejdsværelset.

RAGNAR

Hvad er det, far?

BROVIK

Ta' mig under armen. Så går vi.

RAGNAR

Ja vel. Ta' *på* dig, du også, Kaja.

SOLNESS

Frøken Fosli må bli' efter. Bare et lidet øjeblik. Jeg har et brev, som må skrives.

BROVIK *ser på Solness*

God nat. Sov godt – om De kan.

SOLNESS

God nat.

Brovik og Ragnar går ud gennem forstuedøren. Kaja går hen til pulten. Solness står med ludende hode tilhøjre ved lænestolen.

KAJA *usikker*

Er der noget brev –?

SOLNESS *kort*

Nej visst er der ikke, nej. (*ser barskt på hende*) Kaja!

KAJA *angst, sagte*

Ja?

SOLNESS *peger befalende med fingeren mod gulvet*

Kom her hen! Straks!

KAJA *nølende*

Ja.

SOLNESS *som før*

Nærmere!

KAJA *adlyder*

Hvad vil De mig?

SOLNESS *ser en stund på hende*

Er det *Dem*, jeg kan takke for dette her?

KAJA

Nej, nej, tro da ikke det!

SOLNESS

Men gifte *Dem*, – det vil De jo nu.

KAJA *sagte*

Ragnar og jeg har været forlovet i fire–fem år, og så –

SOLNESS

Og så synes De, det får ha' en ende. Er det ikke så?

KAJA

Ragnar og onkel siger, at jeg *skal*. Og så får jeg jo føje mig da.

SOLNESS *mildere*

Kaja, holder De nu ikke i grunden lidt af Ragnar også?

KAJA

Jeg holdt svært meget af Ragnar engang. – Før jeg kom her til *Dem*.

SOLNESS

Men ikke nu længer? Slet ikke?

KAJA *lidenskabelig, folder hænderne imod ham*

Å, De véd jo, at nu holder jeg bare af en eneste én! Ikke af nogen anden i hele verden! Kommer aldrig til at holde af nogen anden!

SOLNESS

Ja, det siger De. Og så går De fra mig alligevel. La'r mig sidde her alene med det alt sammen.

KAJA

Men kunde jeg da ikke få bli' hos Dem, om også Ragnar –?

SOLNESS *afvisende*

Nej, nej, det la'r sig sletikke gøre. Går Ragnar sin vej og gi'r sig til at arbejde på egen hånd, så får han jo selv brug for Dem.

KAJA *vrider hænderne*

Å, jeg synes ikke, at jeg *kan* skilles fra Dem! Det er da så rent, rent umuligt, synes jeg!

SOLNESS

Så sé til, at De kan få Ragnar bort fra disse her dumme indfaldene. Gift Dem med ham så meget De vil – (*forandrer tonen*) Ja, ja, jeg mener, – få ham til at bli' i sin gode stilling her hos mig. For så kan jeg jo få beholde *Dem* også, kære Kaja.

KAJA

Å ja, hvor dejligt det vilde være, om det kunde mage sig så!

SOLNESS *fatter hende med begge hænder om hodet og hvisker*

For jeg *kan* ikke være Dem foruden, skønner De. Må ha' Dem hos mig her hver eneste dag.

KAJA *nervøst henrevet*

Å gud! Å gud!

SOLNESS *kysser hende på håret*

Kaja, – Kaja!

KAJA *segner ned for ham*

Å, hvor snil De er imod mig! Hvor usigelig snil De er!

SOLNESS *hæftig*

Rejs Dem! Rejs Dem da, for –! Jeg synes, jeg hører nogen!

Han hjælper hende op. Hun vakler hen til pulten.

Fru Solness kommer i døren tilhøjre. Hun ser mager og forgræmmet ud, med spor af fordums skønhed. Blonde hængekrøller. Elegant, helt sort klædt. Taler noget langsomt og med klagende stemme.

FRU SOLNESS *i døren*

Halvard!

SOLNESS *vender sig*

Å, er du der, kære –?

FRU SOLNESS *med et blik på Kaja*

Jeg kommer nok til ulejlighed, jeg, kan jeg skønne.

SOLNESS

Aldeles ikke. Frøken Fosli har bare et lidet brev at skrive.

FRU SOLNESS

Ja, jeg ser det.

SOLNESS

Hvad var det så du vilde mig, Aline?

FRU SOLNESS

Jeg vilde bare si', at doktor Herdal sidder inde i hjørnestuen. Kommer du kanske ind, du også, Halvard?

SOLNESS *ser mistænksom på hende*

Hm, – vil doktoren så nødvendig snakke med mig, du?

FRU SOLNESS

Nej, så nødvendig just ikke. Han kom indom på besøg til mig. Og så vilde han jo gerne hilse på dig med det samme.

SOLNESS *lér stille*

Kan tænke mig det, ja. Nå, så får du be' ham vente lidt.

FRU SOLNESS

Og så kommer du ind til ham siden?

SOLNESS

Kanske det. Siden, – siden, kære. Om lidt.

FRU SOLNESS *atter med et blik til Kaja*

Ja, glem det nu bare ikke, Halvard. *(trækker sig tilbage og lukker døren efter sig)*

KAJA *sagte*

Å gud, å gud, – fruén tænker visst noget ondt om mig!

SOLNESS

Å, sletikke det. Ikke mere end vanlig ialfald. Men det er bedst, at De går nu alligevel, Kaja.

KAJA

Ja, ja, nu *må* jeg gå.

SOLNESS *strængt*

Og så bringer De dette her andet i orden for mig. Hører De det!

KAJA

Å, gid det så sandt stod til *mig*, så –

SOLNESS

Jeg *vil* ha' det i orden, siger jeg! Og det imorgen den dag!

KAJA *angstfuldt*

Går det ikke på anden måde, så skal jeg gerne gøre det forbi med ham.

SOLNESS *opfarende*

Gøre det forbi! Er De ble't rent gal! Vil De gøre det forbi?

KAJA *fortvilet*

Ja, heller det. For jeg *må*, – jeg *må* få bli' her hos Dem! *Kan* ikke gå ifra Dem! Så rent, – rent umuligt, det!

SOLNESS *bruser ud*

Men, for fan', – Ragnar da! Det er jo netop Ragnar, som jeg –

KAJA ser på ham med forskrækkede øjne

Er det mest for Ragnars skyld, at – at De –?

SOLNESS fatter sig

Å nej visst ikke, nej! De skønner da ingenting heller. (*mildt og sagte*) Det er naturligvis Dem, jeg vil ha'. Først og fremst Dem, Kaja. Men just derfor må De få Ragnar til at bli' i stillingen også. Så, så, – gå nu hjem.

KAJA

Ja, ja, god nat da.

SOLNESS

God nat. (*idet hun vil gå*) Å, hør her! Ligger Ragnars tegninger derinde?

KAJA

Ja, jeg så ikke, han tog dem med sig.

SOLNESS

Så gå ind og find dem til mig. Jeg kunde måske sé lidt på dem alligevel.

KAJA glad

Å ja, gør endelig det!

SOLNESS

For Deres skyld, kære Kaja. Nå, la' mig så få dem i en fart, hører De!

Kaja skynder sig ind i tegneværelset, roder ængstelig i bordskuffen, finder frem en mappe og bringer den.

KAJA

Her er alle tegningerne.

SOLNESS

Godt. Læg dem der borte på bordet.

KAJA lægger mappen fra sig

God nat da. (*bønlig*) Og tænk godt og snilt på mig.

SOLNESS

Å, det gør jeg jo altid. God nat, kære, lille Kaja. (*skotter til højre*) Gå så da!

Fru Solness og doktor Herdal kommer gennem døren til højre. Han er en ældre, fyldig herre med rundt, veltilfreds ansigt, skæglos, har tyndt, lyst hår og bærer guldbriller.

FRU SOLNESS endnu i døren

Halvard, nu kan jeg ikke holde på doktoren længer.

SOLNESS

Nå, kom De bare her.

FRU SOLNESS til Kaja, som skruer pultlampen ned

Alt færdig med brevet, frøken?

KAJA forvirret

Brevet –?

SOLNESS

Ja, det var et ganske kort et.

FRU SOLNESS

Det må visst ha' været svært kort.

SOLNESS

De kan gerne gå, frøken Fosli. Og kom så betids igen imorgen.

KAJA

Det skal jeg nok. – God nat, frue.

Hun går ud gennem forstuedøren.

FRU SOLNESS

Det må være godt for dig, det, Halvard, at du har fået fat på denne frøkenen.

SOLNESS

Ja såmænd. Hun er brugbar til noget af hvert, hun.

FRU SOLNESS

Hun lader til det.

DOKTOR HERDAL

Flink i bogførsel også?

SOLNESS

Nå, – en del øvelse har hun jo altid fåt i disse to årene. Og så er hun snil og villig til hvad det skal være.

FRU SOLNESS

Ja, *det* må jo være en stor behagelighed –

SOLNESS

Det er det. Især når en ikke er forvænt i så henseende.

FRU SOLNESS *mildt bebrejdende*

Kan *du* sige *det*, Halvard?

SOLNESS

Å nej, nej, kære Aline. Jeg be'r om forladelse.

FRU SOLNESS

Ingen årsag. – Ja, doktor, så kommer De altså igen siden og drikker té hos os?

DOKTOR HERDAL

Bare jeg har gjort det sygebesøget, så kommer jeg.

FRU SOLNESS

Tak for det.

Hun går ud gennem døren til højre.

SOLNESS

Har De hastværk, doktor?

DOKTOR HERDAL

Nej, på ingen måde.

SOLNESS

Må jeg få snakke lidt med Dem da?

DOKTOR HERDAL

Ja, særdeles gerne.

SOLNESS

Så lad os sætte os ned.

Han anviser doktoren plads i gyngestolen og sætter sig selv i lænestolen.

SOLNESS *ser prøvende på ham*

Sig mig, – mærked De noget hos Aline?

DOKTOR HERDAL

Nu, da hun var her inde, mener De?

SOLNESS

Ja. Ligeover for *mig*. La' De mærke til noget?

DOKTOR HERDAL *smiler*

Ja, for fanden, – en kunde da ikke godt undgå at lægge mærke til, at Deres hustru, – hm –

SOLNESS

Nå?

DOKTOR HERDAL

– at Deres hustru ikke synes videre godt om denne frøken Fosli.

SOLNESS

Ikke andet? Det har jeg selv mærket, det.

DOKTOR HERDAL

Og det er jo ikke så underligt endda.

SOLNESS

Hvilket?

DOKTOR HERDAL

At hun ikke præcist liker, at De sådan dagstødt har et andet fruentimmer hos Dem.

SOLNESS

Nej, nej, De kan ha' ret i det. Og Aline også. Men den ting, – det kan nu ikke være anderledes, det.

DOKTOR HERDAL

Kunde De ikke ta' Dem en kontorist da?

SOLNESS

Den første den bedste fyr? Nej tak, – det kan jeg ikke være tjent med.

DOKTOR HERDAL

Men når nu Deres hustru –? Så svag, som hun er –. Når hun nu ikke tåler at sé på dette her?

SOLNESS

Ja, det får i guds navn være det samme, – havde jeg nær sagt. Jeg *må* beholde Kaja Fosli. Kan ikke bruge nogen anden end netop hende.

DOKTOR HERDAL

Ingen anden?

SOLNESS *kort*

Nej, ingen anden.

DOKTOR HERDAL *rykker sin stol nærmere*

Hør nu her, kære herr Solness. Må jeg få lov til at gøre Dem et spørgsmål i al fortrolighed?

SOLNESS

Ja, vær så god.

DOKTOR HERDAL

Fruentimmer, ser De, – de har i visse ting en forbandet fin sporsans –

SOLNESS

Det har de. Det er visst og sandt. Men –?

DOKTOR HERDAL

Nå. Hør så bare. Når nu Deres hustru aldeles ikke kan udstå denne Kaja Fosli –?

SOLNESS

Ja, hvad så?

DOKTOR HERDAL

– har hun da ikke sådan en – en bitte liden grund for denne uvilkårlige uvilje?

SOLNESS *ser på ham og rejser sig*

Åhå!

DOKTOR HERDAL

Ta' mig det ikke ilde op. Men *har* hun ikke det?

SOLNESS *kort og bestemt*

Nej.

DOKTOR HERDAL

Slet aldeles ingen grund altså?

SOLNESS

Ingen anden grund end sin egen mistænksomhed.

DOKTOR HERDAL

Jeg véd, at De har kendt adskillige kvinder i Deres liv.

SOLNESS

Ja, det har jeg.

DOKTOR HERDAL

Og syntes ganske godt om enkelte af dem også.

SOLNESS

Å ja, det med.

DOKTOR HERDAL

Men i dette her med frøken Fosli –? Her er der altså ikke sligt noget med i spillet?

SOLNESS

Nej. Ikke nogetsomhelst – fra *min* side.

DOKTOR HERDAL

Men fra hendes da?

SOLNESS

Det synes jeg ikke, De har ret til at spørge om, doktor.

DOKTOR HERDAL

Det var Deres hustrus sporsans, vi gik ud fra.

SOLNESS

Var så, ja. Og for så vidt –. (*sænker stemmen*) Alines sporsans, som De siger, – den har på en viss måde stået sin prøve, den.

DOKTOR HERDAL

Nå, – ser vi *det*!

SOLNESS sætter sig

Doktor Herdal, – nu skal jeg fortælle Dem en underlig historie. Hvis De vil høre på den da.

DOKTOR HERDAL

Jeg hører gerne på underlige historier.

SOLNESS

Nå, godt og vel. De husker sagtens, at jeg tog Knut Brovik og sønnen i min tjeneste, – dengang det var gået så rent til agters med den gamle.

DOKTOR HERDAL

Det kender jeg så nogenlunde, ja.

SOLNESS

For de er i grunden et par flinke fyrer, de to, ser De. De har evner, hver på sin måde. Men så fandt sønnen på at forlove sig. Og så, naturligvis, så skulde han til at gifte sig, – og begynde at bygge selv. For allesammen så tænker de nu på sligt noget, de unge.

DOKTOR HERDAL lér

Ja, de har den uvane, at de gerne vil sammen.

SOLNESS

Nå. Men det kunde jo ikke *jeg* være tjent med. For jeg havde jo selv brug for Ragnar. Og for den gamle også. Han er nu så svært flink til beregninger af bæreevne og kubikindhold – og alt det dævelskab, han, ser De.

DOKTOR HERDAL

Å ja, det hører vel med, det også.

SOLNESS

Gør så, ja. Men Ragnar, han skulde og han vilde begynde på egen hånd. Der var ingen råd med *det*.

DOKTOR HERDAL

Men han er da ble't hos Dem alligevel.

SOLNESS

Ja, nu skal De bare høre. En dag så kom hun, Kaja Fosli, ind til dem i et ærende. Havde aldrig været her før. Og da jeg fik sé, hvor inderlig forgabet de to var i hverandre, så slog den tanke ned i mig: kunde jeg få hende her på kontoret, så blev kanske Ragnar siddende, han også.

DOKTOR HERDAL

Det var jo en nokså rimelig tanke.

SOLNESS

Ja, men jeg ymte ikke et levende ord om sligt noget dengang. Stod bare og så' på hende – og ønsked så rigtig ihærdig, at jeg havde hende her. Så snakked jeg lidt venlig til hende, – så'n om løst og fast. Og dermed gik hun sin vej.

DOKTOR HERDAL

Nå?

SOLNESS

Men så næste dag, så'n udover kvælden, da gamle Brovik og Ragnar var gå't hjem, så kom hun til mig her igen og téde sig, som om jeg havde truffet en aftale med hende.

DOKTOR HERDAL

En aftale? Om hvad?

SOLNESS

Akkurat om *det*, som jeg bare havde stået her og ønsket. Men som jeg sletikke havde sagt et eneste ord om.

DOKTOR HERDAL

Det var ret mærkeligt.

SOLNESS

Ja, var det ikke? Og nu vilde hun vide, hvad hun skulde bestille her. Om hun kunde få begynde straks den næste morgen. Og sligt noget.

DOKTOR HERDAL

Tror De ikke, hun gjorde det for at få være sammen med kæresten?

SOLNESS

Det faldt *mig* også ind i førstningen. Men nej, det var ikke så. Fra *ham* gled hun ligesom rent bort, – da hun vel var kommen her til mig.

DOKTOR HERDAL

Gled over til Dem da?

SOLNESS

Ja, så helt og holdent. Jeg kan mærke, at hun føler det, når jeg ser på hende bagfra. Hun dirrer og hun ryster, bare jeg kommer i nærheden af hende. Hvad synes De om *det*?

DOKTOR HERDAL

Hm, – det lar sig jo nok forklare.

SOLNESS

Nå, men det andet da? Det, at hun trode, jeg havde sagt hende, hvad jeg bare havde ønsket og villet – sådan i stilhed. Indvendig. For mig selv. Hvad siger De om *det*? Kan De forklare mig sligt noget, doktor Herdal?

DOKTOR HERDAL

Nej, det indlader jeg mig ikke på.

SOLNESS

Kunde tænke mig det på forhånd. Derfor så har jeg aldrig før villet snakke om det heller. – Men det er så forbandet brydsomt for mig i længden, skønner De. Her må jeg gå dagstødt og lade som om jeg –. Og det er jo synd imod hende, stakker. (*heftig*) Men jeg *kan* ikke andet! For render *hun* ifra mig, – så går Ragnar sin vej også.

DOKTOR HERDAL

Og De har ikke fortalt Deres hustru sammenhængen i dette?

SOLNESS

Nej.

DOKTOR HERDAL

Hvorfor i alverden gør De ikke det da?

SOLNESS *ser fast på ham og siger dæmpet*

Fordi jeg synes der ligger ligesom – ligesom en slags velgørende selvpinsel for mig i *det* at la' Aline få gøre mig uret.

DOKTOR HERDAL *ryster på hodet*

Dette her forstår jeg ikke det guds skabte ord af.

SOLNESS

Jo, ser De, – for det er da ligesom en smule afdrag på en bundløs, umådelig gæld –

DOKTOR HERDAL

Til Deres hustru?

SOLNESS

Ja. Og det letter jo altid lidt op i sindet. En kan få puste friere ud en stund da, forstår De.

DOKTOR HERDAL

Nej, ved gud, om jeg forstår et ord –

SOLNESS *afbrydende, rejser sig igen*

Ja, ja, ja, – så snakker vi ikke mere om det heller.

Han driver henover gulvet, kommer tilbage og standser ved bordet.

SOLNESS *ser på doktoren med et lunt smil*

De synes vel, at De har fåt mig dygtig godt på glid nu, doktor?

DOKTOR HERDAL *noget ærgerlig*

På glid? Det skønner jeg heller ikke et gran af, herr Solness.

SOLNESS

Å, si' De det bare rent ud. For jeg har så inderlig godt mærket det, ser De!

DOKTOR HERDAL

Hvad har De mærket for noget?

SOLNESS *dæmpet, langsomt*

At De går her så lunt og holder øje med mig.

DOKTOR HERDAL

Gør jeg! Hvorfor i alverden skulde jeg gøre *det*?

SOLNESS

Fordi De tror, at jeg – (*opfarende*) Nå for fan', – De tror om mig det samme, De, som Aline tror?

DOKTOR HERDAL

Og hvad tror så *hun* om Dem da?

SOLNESS *atter behersket*

Hun er begyndt at tro, at jeg er sådan – sådan – syg.

DOKTOR HERDAL

Syg! *De!* Det har hun aldrig sagt et levende ord om til mig. Hvad skulde der da fejle Dem, kære?

SOLNESS *læner sig over stolryggen og hvisker*

Aline går her og tror, at jeg er gal. *Det* gør hun.

DOKTOR HERDAL *rejser sig*

Men, kæreste, bedste herr Solness –!

SOLNESS

Jo så min sæl' og salighed –! Således er det. Og *det* har hun fåt *Dem* til at tro på også! Å, jeg kan forsikre Dem, doktor, – jeg mærker det så godt, så godt på Dem. For jeg la'r mig ikke lure så let, jeg, skal jeg si' Dem.

DOKTOR HERDAL *ser forundret på ham*

Aldrig, herr Solness, – aldrig med en tanke er sligt noget faldet mig ind.

SOLNESS *med et vantro smil*

Ja så? Virkelig ikke det?

DOKTOR HERDAL

Nej aldrig! Og visst aldrig Deres hustru heller. Det tror jeg næsten, jeg tør sværge på.

SOLNESS

Nå, det skulde De dog helst la' være. For på en måde, ser De, så – så kunde hun jo kanske også ha' grund til at tro noget sligt.

DOKTOR HERDAL

Nej, nu må jeg rigtignok sige –!

SOLNESS *afbrydende, slår ud med hånden*

Ja, ja, kære doktor, – la' os så ikke komme nærmere ind på dette her. Det er bedst, at hver blir ved sit. (*slår over i en stille lystighed*) Men hør nu, doktor – hm –

DOKTOR HERDAL

Ja?

SOLNESS

Når De nu altså ikke tror, at jeg er – sådan – syg – og forrykt – og gal og sligt noget –

DOKTOR HERDAL

Hvad så, mener De?

SOLNESS

Så må De vel sagtens bilde Dem ind, at jeg er en svært lykkelig mand da?

DOKTOR HERDAL

Skulde *det* bare være en indbildning?

SOLNESS *lér*

Nej, nej, – forstår sig! Gud bevar's vel! Tænk det, – at være bygmester Solness! Halvard Solness! Jo, jeg takker, jeg!

DOKTOR HERDAL

Ja, jeg må virkelig sige, at for *mig* står det, som om De har havt lykken med Dem i en ganske utrolig grad.

SOLNESS *undertrykker et tungt smil*

Det har jeg. Kan ikke klage på *det*.

DOKTOR HERDAL

Først så brændte jo den gamle fæle røverborgen ned for Dem. Og *det* var da sandelig et stort held.

SOLNESS *alvorlig*

Det var Alines familjehjem, som brændte. Husk på *det*.

DOKTOR HERDAL

Ja, for *hende* må det jo ha' været en tung sorg.

SOLNESS

Hun har ikke forvundet det den dag idag. Ikke i alle disse tolv–tretten år.

DOKTOR HERDAL

Det, som fulgte bagefter, det var vel det værste slag for *hende*.

SOLNESS

Det ene med det andet.

DOKTOR HERDAL

Men *De*, – *De* selv, – *De* svang *Dem* da op på det. Var begyndt som en fattig gut fra landsbygden, – og står nu her som første mand på *Deres* område. Å jo, herr Solness, *De* har da rigtignok havt lykken med *Dem*.

SOLNESS *ser sky hen til ham*

Ja, men det er jo netop *det*, som jeg går og gruer så forfærdelig for.

DOKTOR HERDAL

Gruer *De*? For at *De* har lykken med *Dem*?

SOLNESS

Både sent og tidlig gør det mig så ræd, – så ræd. For engang må da vel omslaget komme, skønner *De*.

DOKTOR HERDAL

Å, snak! Hvor skulde det omslag komme fra?

SOLNESS *fast og sikker*

Det kommer fra ungdommen.

DOKTOR HERDAL

Pyt! Ungdommen! *De* er da vel ikke aflægs, *De*, skulde jeg tro. Å nej, – *De* står visst nu så grundmuret her, som *De* måske aldrig før har stået.

SOLNESS

Omslaget kommer. Jeg aner det. Og jeg føler, at det nærmer sig. En eller anden gi'r sig til at kræve: træd tilbage for *mig*! Og så stormer alle de andre efter og truer og skriger: gi' plads, – gi' plads, – gi' plads! Jo, pas *De* bare på, doktor. Engang kommer ungdommen her og banker på døren –

DOKTOR HERDAL *lér*

Nå, herregud, hvad så?

SOLNESS

Hvad så? Jo, så er det slut med bygmester Solness.

Det banker på døren til venstre.

SOLNESS *farer sammen*

Hvad er *det*? Hørte *De* noget?

DOKTOR HERDAL

Der er nogen som banker.

SOLNESS *højt*

Kom ind!

Hilde Wangel kommer ind gennem forstuedøren. Hun er af middels højde, smidig, og fint bygget. Lidt brunet af solen. Klædt i turistdragt, med ophæftet skørt, udslået matroskrave og en liden sømandshat på hodet. Randsel på ryggen, plæd i rem og lang bergstok.

HILDE WANGEL *går med tindrende glade øjne imod Solness*

God aften!

SOLNESS *ser uviss på hende*

God aften –

HILDE *lér*

Jeg tror næsten, at De ikke kender mig igen!

SOLNESS

Nej, – jeg må rigtignok si', at – så'n i øjeblikket –

DOKTOR HERDAL *går nærmere*

Men *jeg* kender Dem igen, frøken –

HILDE *fornøjet*

Å nej, er det Dem, som –!

DOKTOR HERDAL

Ja visst er det mig. (*til Solness*) Vi mødtes oppe på en af fjeldstuerne nu isommer. (*til Hilde*) Hvad blev der så af de andre damerne?

HILDE

Å, *de* tog vejen vestover, de.

DOKTOR HERDAL

De likte nok ikke rigtig, at vi gjorde al den sjau om kvælden.

HILDE

Nej, de likte visst ikke det.

DOKTOR HERDAL *truer med fingeren*

Og det var nu ikke frit for, heller, at De kokettérte en smule med os.

HILDE

Det var da vel morsommere, det, end at sidde og binde hosesokker med alle de kæringerne.

DOKTOR HERDAL *lér*

Det er jeg så fuldkommen enig med Dem i!

SOLNESS

Kom De til byen nu ikvæld?

HILDE

Ja, nu netop kom jeg.

DOKTOR HERDAL

Ganske alene, frøken Wangel?

HILDE

Ja da!

SOLNESS

Wangel? Heder De Wangel?

HILDE *ser lystig forundret på ham*

Ja visst gør jeg da vel *det*.

SOLNESS

Så er De kanskje datter af distriktslægen oppe i Lysanger?

HILDE *som før*

Ja, hvem skulde jeg ellers være datter af?

SOLNESS

Nå, så har vi truffet hinanden *der* oppe da. Den sommer, da jeg var der og bygged tårn på den gamle kirken.

HILDE *alvorligere*

Ja vel var det dengang.

SOLNESS

Nå, det er lange tider siden, det.

HILDE *ser fast på ham*

Det *er* akkurat de ti år siden.

SOLNESS

Og dengang var De vel bare barnet, kan jeg tænke.

HILDE *henkastende*

Så'n en tolv–tretten år ialfald.

DOKTOR HERDAL

Er det første gang, De er her i byen, frøken Wangel?

HILDE

Ja, det er såmænd det.

SOLNESS

Og De kender kanskje ingen her?

HILDE

Ingen uden Dem. Ja, og så Deres frue.

SOLNESS

Så De kender *hende* også?

HILDE

Lidt bare. Vi var sammen nogen dage på sanatoriet –

SOLNESS

Nå *der* oppe.

HILDE

Hun sa', at jeg gerne måtte besøge hende, hvis jeg skulde komme her til byen. (*smiler*) Det havde hun nu for resten ikke behovet.

SOLNESS

At hun sletikke har snakket om *det* –

Hilde sætter stokken fra sig ved ovnen, spænder randselen af og lægger den og plædet på sofaen. Doktor Herdal vil være behjælpelig. Solness står og ser på hende.

HILDE går imod ham

Nå, så vil jeg be', at jeg må få bli' her inat da.

SOLNESS

Det kan visst så godt la' sig gøre.

HILDE

For jeg har ikke andre klæ'r, end de, jeg går i. Ja, og så et sæt undertøj i randselen. Men *det* må vaskes. For det er så svært skiddent.

SOLNESS

Å ja, *det* blir der nok råd for. Nu skal jeg bare si' min hustru til –

DOKTOR HERDAL

Så vil jeg gøre mit sygebesøg imens.

SOLNESS

Ja, gør det. Og siden så kommer De jo igen.

DOKTOR HERDAL *lystig, med et blik på Hilde*

Ja, *det* kan De rigtignok forbande Dem på! (*lér*) De spåde sandt alligevel, De, herr Solness!

SOLNESS

Hvorledes det?

DOKTOR HERDAL

Ungdommen kom altså *dog* og banked på hos Dem.

SOLNESS *oplivet*

Ja, det var nu på en anden måde, det.

DOKTOR HERDAL

Var så, ja. Unægtelig det!

Han går ud gennem forstuedøren. Solness åbner døren tilhøjre og taler ind i sideværelset.

SOLNESS

Aline! Du må være så snil at komme ind. Her er en frøken Wangel, som du kender.

FRU SOLNESS *kommer frem i døren*

Hvem er det, si'r du? (*ser Hilde*) Å, er det Dem, frøken? (*går nærmere og rækker hende hånden*) Så kom De da til byen alligevel.

SOLNESS

Frøken Wangel er kommet nu netop. Og så be'r hun, at hun må få bli' her natten over.

FRU SOLNESS

Her hos os? Ja, så gerne det.

SOLNESS

For at få sit tøj gjort lidt istand, skønner du.

FRU SOLNESS

Jeg skal ta' mig af Dem, så godt jeg kan. Det er bare pligt, det. Deres kuffert kommer vel efter?

HILDE

Jeg *har* ingen kuffert.

FRU SOLNESS

Nå, det ordner sig nok, vil jeg håbe. Men nu får De ta' tiltakke her hos min mand sålænge. Så skal jeg sé at få et værelse gjort lidt hyggeligt for Dem.

SOLNESS

Kan vi ikke ta' et af barnekammerserne? For *de* står jo fuldt færdige, de.

FRU SOLNESS

Å jo. *Der* har vi mere end plads nok. (*til Hilde*) Sæt Dem nu ned og hvil Dem lidt.

Hun går ud til højre.

Hilde, med hænderne på ryggen, driver omkring i stuen og ser på et og andet. Solness står foran ved bordet, ligeledes med hænderne på ryggen, og følger hende med øjnene.

HILDE *standser og ser på ham*

Har De flere barnekammerser, De?

SOLNESS

Her er tre barnekammerser i huset.

HILDE

Det var svært. Så har De vel fælt mange barn da?

SOLNESS

Nej. Vi har ingen barn. Men nu kan jo *De* få være barn her sålænge.

HILDE

For inat, ja. Jeg skal ikke skrike. Jeg vil prøve, om jeg ikke kan få sove som en sten.

SOLNESS

Ja, De er vel svært træt, kan jeg tro.

HILDE

Nej da! Men alligevel –. For det er så rasende dejligt at ligge så'n og drømme.

SOLNESS

Drømmer De tidt så'n om natterne?

HILDE

Ja da! Næsten altid.

SOLNESS

Hvad drømmer De så *mest* om da?

HILDE

Det si'r jeg ikke ikvæld. En anden gang – måske.

Hun driver atter hen over gulvet, standser ved pulten og roder lidt om mellem bøgerne og papirerne.

SOLNESS *går nærmere*

Er det noget, De leder efter?

HILDE

Nej, jeg står bare og ser på alt dette her. (*vender sig*) Kanske jeg ikke *må*?

SOLNESS

Jo vær så god.

HILDE

Er det *Dem*, som skriver i den store protokollen?

SOLNESS

Nej, det er bogholdersken.

HILDE

Et fruentimmer?

SOLNESS *smiler*

Ja naturligvis.

HILDE

En så'n en, som De har her hos Dem?

SOLNESS

Ja.

HILDE

Er hun gift, hun?

SOLNESS

Nej, det er en frøken.

HILDE

Nå så.

SOLNESS

Men hun gifter sig visst snart nu.

HILDE

Det er jo bra' for *hende*, det.

SOLNESS

Men ikke videre bra' for *mig*. For så har jeg ingen til at hjælpe mig.

HILDE

Kan De ikke få fat på en anden en, som er lige så god da?

SOLNESS

Kanske *De* vilde bli' her og – og skrive i protokollen?

HILDE *ser nedad ham*

Jo, *det* kan De tro! Nej tak, – det skal vi ikke ha' noget af.

Hun driver atter hen over gulvet og sætter sig i gyngestolen. Solness går også til bordet.

HILDE *ligesom fortsættende*

– for her er da vel andet at ta' sig til, end sligt noget. *(ser smilende på ham)* Mener ikke De også det?

SOLNESS

Forstår sig. Først og fremst så skal De vel omkring i butikkerne og få fiffet Dem rigtig op.

HILDE *lystig*

Nej, jeg tror helst, jeg la'r være *det*!

SOLNESS

Så?

HILDE

Ja, for jeg har sat alle pengene mine overstyr, må De vide.

SOLNESS *lér*

Hverken kuffert eller penge altså!

HILDE

Ingen af delene. Men skidt, – det kan også være det samme nu.

SOLNESS

Se, *det* kan jeg rigtig like Dem for!

HILDE

Bare for *det*?

SOLNESS

For det ene med det andet. *(sætter sig i lænestolen)* Lever Deres far endnu?

HILDE

Ja, far lever.

SOLNESS

Og nu tænker De måske på at studere herinde?

HILDE

Nej, det er ikke faldt mig ind.

SOLNESS

Men De blir da vel her i nogen tid, véd jeg?

HILDE

Alt efter som det følger sig.

Hun sidder en stund og gynger sig og ser på ham, halvt alvorlig, halvt med et undertrykt smil. Derpå tager hun hatten af og lægger den foran sig på bordet.

HILDE

Bygmester Solness?

SOLNESS

Ja?

HILDE

Er De svært glemsom, De?

SOLNESS

Glemsom? Nej, ikke så vidt *jeg* véd.

HILDE

Men vil De da sletikke til at snakke med mig om *det* deroppe fra?

SOLNESS *studser et øjeblik*

Oppe fra Lysanger? (*ligegyldig*) Nå, det er da ikke stort at snakke om, det, synes jeg.

HILDE *ser bebrejdende på ham*

Hvorfor skal De nu sidde og si' sligt!

SOLNESS

Nå, så snak *De* til *mig* om det da.

HILDE

Da tårnet var færdigt, så havde vi stor stads i byen.

SOLNESS

Ja, den dagen glemmer jeg ikke så let.

HILDE *smiler*

Ikke det? Det er snilt af *Dem*, det!

SOLNESS

Snilt?

HILDE

Der var musik på kirkegården. Og mange, mange hundrede mennesker. Vi skolepiger var hvidklædte, vi. Og så havde vi flag allesammen.

SOLNESS

Å jo, de flagene, – de husker jeg rigtignok!

HILDE

Så steg De rakt opover stilladset. Lige op til det allerøverste. Og en stor krans havde De med Dem. Og den kransen hængte De helt oppe på vindfløjen.

SOLNESS *kort, afbrydende*

Jeg brugte så dengang. For det er en gammel skik, det.

HILDE

Det var så vidunderlig spændende at stå dernede og sé op til Dem. Tænk, om han nu faldt udover! Han, – bygmesteren selv!

SOLNESS *ligesom afledende*

Ja, ja, ja, det kunde sgu' godt ha' hændt, det. For en af disse her hvidklædte dævelungerne, – hun bar sig slig og skreg slig op til mig –

HILDE *tindrende glad*

«Hurra for bygmester Solness»! Ja!

SOLNESS

– og vifted og svinged slig med flaget sit, at jeg – at jeg næsten blev ør i hodet af at sé på det.

HILDE *sagtere, alvorlig*

Den dævelungen, – det var *mig* det.

SOLNESS *fæster øjnene stivt på hende*

Det er jeg viss på nu. Det *må* ha' været *Dem*.

HILDE *atter livfuld*

For det var så forfærdelig dejligt og spændende. Jeg kunde ikke skønne, at der fandtes en bygmester i hele verden, som kunde bygge så umådelig højt tårn. Og så, at De stod allerøverst deroppe selv! Lyslevende! Og at De sletikke blev en smule svimmel! *Det* var nu det aller mest – så'n – svimlende at tænke sig.

SOLNESS

Hvoraft vidste De da så sikkert, at jeg ikke var –?

HILDE *afvisende*

Nej da! Fy! Det kendte jeg indvendig. For ellers så kunde De jo ikke stå og sunget deroppe.

SOLNESS *ser forundret på hende*

Sunget? Sang jeg?

HILDE

Ja, det gjorde De da rigtignok.

SOLNESS *ryster på hodet*

Jeg har aldrig sunget en tone i mit liv.

HILDE

Jo, De sang dengang. Det hørtes som harper i luften.

SOLNESS *tankefuld*

Det er noget forunderligt noget, – dette her.

HILDE *tier en stund, ser på ham og siger dæmpet*

Men så, – bagefter, – så kom jo det *rigtige*.

SOLNESS

Det *rigtige*?

HILDE *tindrende livlig*

Ja, *det* behøver jeg da vel ikke at minde Dem om?

SOLNESS

Å jo, mind mig lidt om *det* også.

HILDE

Kan De ikke huske, at der blev holdt stor middag for Dem i klubben?

SOLNESS

Jo vel. Det må ha' været samme eftermiddagen, det. For næste morgen så rejste jeg.

HILDE

Og fra klubben var De bedt hjem hos os til aftens.

SOLNESS

Det er ganske rigtig, frøken Wangel. Mærkværdig, hvor godt De har indpræntet Dem alle disse småtingene.

HILDE

Småting! Jo, *De* er god! Var det kanske en småting, det også, at jeg var *alene* i stuen, da De kom?

SOLNESS

Var De altså det?

HILDE *uden at svare ham*

Dengang kaldte De mig ikke for dævelunge.

SOLNESS

Nej, *det* gjorde jeg vel ikke.

HILDE

De sa', at jeg var dejlig i den hvide kjolen. Og at jeg så' ud som en liden prinsesse.

SOLNESS

Det gjorde De visst også, frøken Wangel. Og dertil – så let og fri, som jeg kendte mig den dagen –

HILDE

Og så sa' De, at når jeg blev stor, så skulde jeg være *Deres* prinsesse.

SOLNESS *lér lidt*

Se, se, – sa' jeg *det* også?

HILDE

Ja, De gjorde det. Og da jeg så spurte, hvor længe jeg skulde vente, så sa' De, at De vilde komme igen om ti år, – som et trolde, – og bortføre mig. Til Spanien eller noget sligt. Og *der* skulde De købe et kongerige til mig, lovte De.

SOLNESS *som før*

Ja, efter en god middag ser en ikke så nøje på skillingen. Men *sa'* jeg virkelig alt dette her?

HILDE *lér stille*

Ja. Og De sa' også, hvad det kongeriget skulde hede.

SOLNESS

Nå da?

HILDE

Det skulde hede kongeriget Appelsinia, sa' De.

SOLNESS

Nå, det var jo et appetitligt navn.

HILDE

Nej, jeg likte det sletikke. For det var jo som om De vilde gøre nar af mig.

SOLNESS

Men *det* var da visst ikke min mening.

HILDE

Nej, det skulde en jo rigtignok også tro. Efter det, som De gjorde bagefter, så –

SOLNESS

Hvad i alverden gjorde jeg da bagefter?

HILDE

Jo, det mangled bare, at De havde glemt *det* også! For sligt noget må en da vel sagtens huske, véd jeg.

SOLNESS

Ja, ja, sæt mig bare lidt på glid, så måske –. Nå?

HILDE *ser fast på ham*

De tog og kyssed mig, bygmester Solness.

SOLNESS *med åben mund, rejser sig op fra stolen*

Gjorde jeg!

HILDE

Jaha, De gjorde det. De tog mig med begge armene og bøjede mig bagover, og kyssed mig. Mange gange.

SOLNESS

Nej, men kære, snille frøken Wangel –!

HILDE *rejser sig*

De vil da vel aldrig nægte det?

SOLNESS

Jo, det vil jeg rigtignok nægte!

HILDE *ser hånlig på ham*

Nå så.

Hun vender sig og går langsomt tæt hen til ovnen, hvor hun blir stående bortvendt og ubevægelig med hænderne på ryggen. Kort ophold.

SOLNESS *går varsomt hen bag hende*

Frøken Wangel –?

Hilde tier og rører sig ikke.

SOLNESS

Stå nu ikke der som en stenstøtte. Dette her, De sa', det må være noget, som De har drømt. (*lægger hånden på hendes arm*) Hør nu her –

Hilde gør en utålmodig bevægelse med armen.

SOLNESS *som om en tanke skyder op i ham*

Eller –! Bi lidt! – Her stikker noget dybere under, skal De sé!

Hilde rører sig ikke.

SOLNESS *dæmpet men med eftertryk*

Jeg må ha' *tænkt* på alt dette her. Jeg må ha' *villet* det. Ha' *ønsket* det. Havt *lyst* til det. Og så –. Skulde det ikke hænge slig sammen?

Hilde tier fremdeles.

SOLNESS *utålmodig*

Nå ja, ja, for fan', – så har jeg *gjort* det også da!

HILDE *drejer lidt på hodet, men uden at sé på ham*

Tilstår De altså nu?

SOLNESS

Ja. Alt, hvad De vil.

HILDE

At De tog og slog armene om mig?

SOLNESS

Ja da!

HILDE

Og bøjede mig bagover?

SOLNESS

Svært langt bagover.

HILDE

Og kyssede mig?

SOLNESS

Ja, jeg gjorde det.

HILDE

Mange gange?

SOLNESS

Så mange, De bare vil.

HILDE *vender sig rask imod ham og har igen det tindrende glade udtryk i øjnene*

Nå, ser De, at jeg fik lokket det ud af Dem tilslut!

SOLNESS *drager på smilebåndet*

Ja, tænk bare, – at jeg kunde glemme sligt noget.

HILDE *atter lidt mut, går fra ham*

Å, De har vel kysset så mange i Deres dage, De, kan jeg tænke.

SOLNESS

Nej, *det* må De da ikke tro om mig.

Hilde sætter sig i lænestolen. Solness står og støtter sig til gyngestolen.

SOLNESS *ser iagttagende på hende*

Frøken Wangel?

HILDE

Ja?

SOLNESS

Hvorledes *var* det nu? Hvad blev det så videre til, – dette med os to?

HILDE

Det blev jo ikke til noget mere. Det véd De da vel. For så kom jo de andre fremmede, og så – isch!

SOLNESS

Ja rigtig! De andre kom. At jeg kunde glemme *det* også.

HILDE

Å, De har såmænd ingenting glemt. Bare skammet Dem lidt. En glemmer da ikke sligt noget, véd jeg.

SOLNESS

Nej, det skulde jo synes så.

HILDE *atter livfuld, ser på ham*

Eller har De kanske også glemt, hvad dag det var?

SOLNESS

Hvad dag –?

HILDE

Ja, hvad dag højste De kransen på tårnet? Nå? Sig det straks!

SOLNESS

Hm, – selve dagen har jeg, min sæl', glemt. Jeg véd bare, at det var for ti år siden. Så'n udover høstparten.

HILDE *nikker flere gange langsomt med hodet*

Det var for ti år siden. Den 19de September.

SOLNESS

Jaha, det var vel så ved lag. Sé, *det* mindes De også, De! (*standser*) Men bi lidt –! Jo, – idag har vi også den 19de September.

HILDE

Ja, vi har det. Og de ti år er gåt. Og De kom ikke, – som De havde lovet mig.

SOLNESS

Lovet Dem? Skræmt Dem med, mener De vel?

HILDE

Jeg synes ikke, *det* var noget at skræmme med, det.

SOLNESS

Nå, narret Dem lidt med da.

HILDE

Var det bare *det*, De vilde? Narre mig?

SOLNESS

Nå, eller spøge lidt med Dem da! Jeg husker det, gud hjælpe mig, ikke. Men noget sligt noget har det vel været. For De var jo bare et barn dengang.

HILDE

Å, jeg var måske ikke så rent barn heller. Ikke så'n en tøsunge, som *De* tror.

SOLNESS *ser forskende på hende*

Har De rigtig for ramme alvor gåt og tænkt, at jeg vilde komme igen?

HILDE *dølger et halvt drillende smil*

Ja da! Jeg havde ventet mig *det* af Dem.

SOLNESS

At jeg vilde komme hjem til Deres og ta' Dem med mig?

HILDE

Akkurat som et trold, ja.

SOLNESS

Og gøre Dem til prinsesse?

HILDE

De lovte mig jo det.

SOLNESS

Og gi' Dem et kongerige også?

HILDE *ser op mod loftet*

Hvorfor ikke det da? For det behøvte jo ikke netop at være så'nt et almindeligt, rigtigt kongerige heller.

SOLNESS

Men noget andet, som var lige så godt?

HILDE

Ja, mindst lige så godt. (*ser lidt på ham*) Kunde De bygge de højeste kirketårne i verden, så måtte De vel sagtens kunde gøre udvej til et eller andet slags kongerige også, – tænkte jeg mig.

SOLNESS *ryster på hodet*

Jeg kan ikke rigtig få rede på Dem, frøken Wangel.

HILDE

Kan De ikke det? Jeg synes, det er så ligetil, jeg.

SOLNESS

Nej, jeg kan ikke bli' klog på, om De mener alt det, som De siger. Eller om De bare sidder så'n og driver spas –

HILDE *smiler*

Gør nar, kanske? Jeg også?

SOLNESS

Ja netop. Gør nar. Af os begge to. (*ser hen på hende*) Har De længe vidst, at jeg var gift?

HILDE

Ja, det har jeg da vidst hele tiden. Hvorfor spør' De om *det*?

SOLNESS *henkastende*

Nej, nej, det faldt mig bare så'n ind. (*ser alvorlig på hende og siger dæmpet*) Hvorfor er De kommen?

HILDE

Fordi jeg vil ha' fat i mit kongerige. Nu er jo fristen ude.

SOLNESS *lér uvilkårligt*

Jo, De er god, De!

HILDE *lystig*

Ryk ud med mit kongerige, bygmester! (*banker med fingeren*) Kongeriget på bordet!

SOLNESS *skyver gyngestolen nærmere og sætter sig*

Alvorlig talt, – hvorfor er De kommen? Hvad vil De egentlig gøre her?

HILDE

Å, for det første så vil jeg nu gå omkring og sé på alt det, som De har bygget.

SOLNESS

Da får De mere end nok at løbe om efter.

HILDE

Ja, De har jo bygget så forfærdelig meget.

SOLNESS

Jeg har det. Mest i de senere årene.

HILDE

Mange kirketårne også? Så'ne umådelig høje?

SOLNESS

Nej. Jeg bygger ingen kirketårne nu mere. Og ingen kirker heller.

HILDE

Hvad bygger De *nu* da?

SOLNESS

Hjem for mennesker.

HILDE *eftertænksom*

Kunde De ikke gøre lidt – lidt så'n kirketårn over de hjemmene også?

SOLNESS *studser*

Hvad mener De med *det*?

HILDE

Jeg mener, – noget, som peger – ligesom frit tilvejs. Med fløjen så svimlende højt oppe.

SOLNESS *grubler lidt*

Mærkværdig nok, at De siger *det*. For det er jo netop det, jeg allerhelst vilde.

HILDE *utålmodig*

Men hvorfor *gør* De det så ikke da!

SOLNESS *ryster på hodet*

Nej, for menneskene vil ikke *ha'* det.

HILDE

Tænk, – at de ikke vil det!

SOLNESS *lettere*

Men nu bygger jeg mig et nyt hjem. Her lige over for.

HILDE

Til Dem selv?

SOLNESS

Ja. Det er omtrent færdigt. Og på *det* er der et tårn.

HILDE

Højt tårn?

SOLNESS

Ja.

HILDE

Svært højt?

SOLNESS

Folk vil visst si', at det er altfor højt. For et hjem at være.

HILDE

Det tårnet vil jeg ud og sé på straks imorgen tidlig.

SOLNESS *sidder med hånden under kind og stirrer på hende*

Sig mig, frøken Wangel, – hvad heder De? Til fornavn, mener jeg.

HILDE

Jeg heder jo Hilde.

SOLNESS *som før*

Hilde? Så?

HILDE

Sanser De ikke *det* da? De kaldte mig jo selv Hilde. Den dagen, da De var uskikkelig.

SOLNESS

Gjorde jeg *det* også?

HILDE

Men dengang sa' De *lille* Hilde. Og *det* likte jeg ikke.

SOLNESS

Så De likte ikke det, frøken Hilde?

HILDE

Nej. Ikke ved *den* lejlighed. – For resten – «prinsesse Hilde» –. Det vil komme til at ta' sig ganske godt ud, synes jeg.

SOLNESS

Ja vel. Prinsesse Hilde af – af –. Hvad *var* det nu, kongeriget skulde hede?

HILDE

Isch da! *Det* dumme kongerige vil jeg ikke vide noget af. Jeg vil ha' mig et ganske andet et, jeg!

SOLNESS *har lænet sig tilbage i stolen og ser fremdeles på hende*

Er det ikke underligt –? Jo mere jeg tænker over det nu, – så står det for mig, som om jeg i hele lange år har gåt her og pint mig med – hm –

HILDE

Med hvad?

SOLNESS

Med at komme *på* noget – noget sådan *oplevet*, som jeg syntes, jeg måtte ha' glemt igen. Men aldrig så fik jeg tag i, hvad det kunde være.

HILDE

De skulde slået knude på Deres lommeørklæde, bygmester.

SOLNESS

Så havde jeg bare gåt og funderet på, hvad den knuden kunde betyde.

HILDE

Å ja, der gi'es vel *slige* trold i verden også.

SOLNESS *rejser sig langsomt op*

Det var inderlig godt, at *De* kom til mig nu.

HILDE *ser dybt på ham*

Var det godt?

SOLNESS

For jeg har siddet her så alene. Og stirret så rent hjælpeløs på det altsammen. (*sagtere*) Jeg skal si' Dem, – jeg er begyndt at bli' så ræd, – så rasende ræd for ungdommen.

HILDE *blæser*

Pyh, – er ungdommen noget at bli' ræd for!

SOLNESS

Ja, just den. Derfor så har jeg låset og stængt mig inde. (*hemmelighedsfuldt*) De skal vide, at ungdommen vil komme her og dundre på døren! Bryde ind til mig!

HILDE

Så synes jeg, De skulde gå ud og lukke op for ungdommen da.

SOLNESS

Lukke op?

HILDE

Ja. Så ungdommen kunde få slippe ind til Dem. Så'n med det gode.

SOLNESS

Nej, nej, nej! Ungdommen, – det er gengældelsen, det, ser De. Den kommer i spidsen for omslaget. Ligesom under en ny fane.

HILDE rejser sig, ser på ham og siger med en dirrende trækning om munden

Kan De bruge *mig* til noget, bygmester?

SOLNESS

Ja, det kan jeg da rigtignok nu! For *De* kommer også – ligesom under en ny fane, synes jeg. Ungdom imod ungdom altså –!

Doktor Herdal kommer ind gennem forstuedøren.

DOKTOR HERDAL

Nå, – er De og frøkenen her endnu?

SOLNESS

Ja. Vi har havt mangt og meget at snakke om, vi to.

HILDE

Både gammelt og nyt.

DOKTOR HERDAL

Nej, har De det?

HILDE

Å, det har været så svært morsomt. For bygmester Solness – han har så'n en rent ubegribelig hukommelse, han. Alle mulige småting så husker han dem på flækken.

Fru Solness kommer ind gennem døren tilhøjre.

FRU SOLNESS

Se så, frøken Wangel, nu er værelset i orden til Dem.

HILDE

Å, hvor snil De er imod mig!

SOLNESS til fruen

Barnekammerset?

FRU SOLNESS

Ja. Det mellemste. Men først så skulde vi vel tilbords.

SOLNESS nikker til Hilde

Hilde skal sove i barnekammerset, hun.

FRU SOLNESS *ser på ham*

Hilde?

SOLNESS

Ja, frøken Wangel heder Hilde. Jeg har kendt hende, da hun var barn.

FRU SOLNESS

Nej, har du *det*, Halvard? Nå, vær så god da. Der er dækket.

Hun tar doktor Herdals arm og går ud med ham til højre.

Hilde har imens samlet sine rejsesager sammen.

HILDE *sagte og hurtigt til Solness*

Er det sandt, som De sa'? *Kan De bruge mig til noget?*

SOLNESS *tar sagerne fra hende*

De er den, som jeg sårest har savnet.

HILDE *ser på ham med glade forundrede øjne og slår hænderne sammen*

Men du store, dejlige verden –!

SOLNESS *spændt*

Nå –?

HILDE

Så *har* jeg jo kongeriget da!

SOLNESS *uvilkårlig*

Hilde –!

HILDE *atter med det dirrende drag om munden*

Næsten, – havde jeg nær sagt.

Hun går ud til højre. Solness følger hende.

ANDEN AKT

En smukt udstyret, mindre salon hos bygmester Solness. På bagvæggen glasdør ud til veranda og have. Til højre et brudt hjørne med karnap, hvori blomstersatser og et stort vindu. Et tilsvarende brudt hjørne til venstre. I dette en liden tapetdør. På hver af sidevæggene en almindelig dør. Foran til højre konsolbord med stort spejl. Blomster og planter i rig opstilling. Foran til venstre sofa med bord og stole. Længere tilbage et bogskab. Ude på gulvet, foran karnappet, et lidet bord og et par stole. Det er tidlig formiddag.

Bygmester Solness sidder ved det lille bord med Ragnar Broviks mappe opslået foran sig. Han blader i tegningerne og ser nøje på nogle af dem. Fru Solness går lydløst om med en liden vandkande og stiller med blomsterne. Hun er sortklædt som før. Hendes hat, overtøj og parasol ligger på en stol ved spejlet. Solness følger hende et par gange uformærket med øjnene. Ingen af dem taler.

Kaja Fosli kommer stilfærdig i døren tilvenstre.

SOLNESS vender hodet og siger ligegyldig henkastende

Nå, er det Dem?

KAJA

Jeg vilde bare melde, at jeg er kommen.

SOLNESS

Ja, ja, det er godt. Er ikke Ragnar der også?

KAJA

Nej, ikke endnu. Han måtte bli' lidt og vente på doktoren. Men siden vilde han komme og forhøre sig –

SOLNESS

Hvorledes står det sig med den gamle idag?

KAJA

Dårlig. Han be'r så meget undskylde, at han må bli' liggende dagen over.

SOLNESS

Bevar's vel. La' ham endelig det. Men gå så De til Deres arbejde.

KAJA

Ja. *(standser ved døren)* Vil De måske snakke med Ragnar, når han kommer?

SOLNESS

Nej, – jeg véd ikke noget så'n særligt.

Kaja går ud igen til venstre.

Solness sidder fremdeles og blader i tegningerne.

FRU SOLNESS *henne ved planterne*

Gad vide, om han ikke dør, han også.

SOLNESS *ser hen på hende*

Han også? Hvem andre da?

FRU SOLNESS *uden at svare*

Jo, jo; gamle Brovik – han dør visst også nu, Halvard. Du skal nok få sé det.

SOLNESS

Kære Aline, skulde du ikke ud og gå lidt?

FRU SOLNESS

Jo, jeg skulde jo egentlig det.

Hun blir ved at stille med blomsterne.

SOLNESS *bøjet over tegningerne*

Sover hun endnu?

FRU SOLNESS *sér på ham*

Er det frøken Wangel, du sidder og tænker på?

SOLNESS *ligegyldig*

Jeg kom så'n til at huske på hende.

FRU SOLNESS

Frøken Wangel er oppe for længe siden.

SOLNESS

Nå, er hun *det*?

FRU SOLNESS

Da jeg var derinde, sad hun og stelled med sit tøj.

Hun går foran spejlet og begynder langsomt at sætte hatten på.

SOLNESS *efter et kort ophold*

Så fik vi da brug for et barnekammers alligevel, vi, Aline.

FRU SOLNESS

Ja, vi fik jo det.

SOLNESS

Og jeg synes, det er bedre, det, end at altsammen skal stå tomt.

FRU SOLNESS

Dette tomme er så rent forfærdeligt. Det har du ret i.

SOLNESS *lukker mappen, rejser sig og går nærmere*

Du skal bare få sé *det*, Aline, at herefter blir det nok bedre for os. Langt hyggeligere. Lettere at leve. – Især da for *dig*.

FRU SOLNESS *ser på ham*

Herefter?

SOLNESS

Ja, tro du mig, Aline –

FRU SOLNESS

Mener du, – fordi *hun* er kommen her?

SOLNESS *betvinger sig*

Jeg mener naturligvis, – når vi først får flyttet ind i det nye huset.

FRU SOLNESS *tar overtøjet*

Ja, tror du det, Halvard? At det blir bedre *da*?

SOLNESS

Jeg kan da aldrig tænke mig andet. Og det tror da vel sagtens du også?

FRU SOLNESS

Jeg tror ingen verdens ting om det nye huset.

SOLNESS *forstemt*

Det er rigtignok ilde at høre for mig, dette her. For det er da vel mest for din skyld, at jeg har bygget det.

Han vil hjælpe hende med tøjet.

FRU SOLNESS *unddrager sig*

I grunden gør du så altfor meget for min skyld.

SOLNESS *med en viss hæftighed*

Nej, nej, sligt noget må du sletikke sige, Aline! Jeg tåler ikke at høre den slags ting af dig!

FRU SOLNESS

Nå, så skal jeg ikke sige det da, Halvard.

SOLNESS

Men jeg blir ved *mit*, jeg. Du skal nok få sé det, at det vil lage sig bra' for dig der over i det nye.

FRU SOLNESS

Å gud, – bra' for mig –!

SOLNESS *ivrig*

Jo da! Jo da! Vær bare sikker på *det*, du! For *der*, ser du, – *der* blir der så utrolig meget, som kommer til at minde dig om dit eget –

FRU SOLNESS

Om det, som havde været fars og mors. – Og som brændte op – altsammen.

SOLNESS *dæmpet*

Ja, ja, du stakkers Aline. Det var et forfærdelig hårdt slag for dig, det.

FRU SOLNESS *udbrydende i klage*

Du kan bygge så meget, du i verden vil, Halvard, – for *mig* får du aldrig bygget noget rigtigt hjem op igen!

SOLNESS *går henover gulvet*

Nå, så la' os i guds navn ikke snakke mere om dette her da.

FRU SOLNESS

Vi plejer jo ellers aldrig at snakke om det heller. For du skyder det bare ifra dig –

SOLNESS *standser brat og ser på hende*

Gør jeg? Og hvorfor skulde jeg gøre *det*? Skyde det ifra mig?

FRU SOLNESS

Å jo, jeg forstår dig så godt, Halvard. Du vil jo så gerne skåne mig. Og undskyldte mig også. Alt, – hvad du bare kan.

SOLNESS *med forbausede øjne*

Dig! Er det *dig*, – dig selv, du taler om, Aline!

FRU SOLNESS

Ja, det må da vel være om *mig*, véd jeg.

SOLNESS *uvilkårligt, hen for sig*

Det også!

FRU SOLNESS

For med det gamle huset, – med *det* fik det nu endda være som det være vilde. Herregud, – når nu engang ulykken var ude, så –

SOLNESS

Ja, det har du ret i. Ulykken rå'r en jo ikke for, – siges der.

FRU SOLNESS

Men det forfærdelige, som branden drog efter sig –! *Det* er det! Det, det, det!

SOLNESS *heftig*

Bare ikke tænke på *det*, Aline!

FRU SOLNESS

Jo, just *det* må jeg tænke på. Og få tale om det endelig engang også. For jeg synes ikke, jeg kan bære det længer. Og så at jeg aldrig har lov til at tilgi' mig selv –!

SOLNESS *i udbrud*

Dig selv –!

FRU SOLNESS

Ja, for jeg havde jo pligter til to sider. Både imod dig og imod de små. Jeg skulde ha' gjort mig hård. Ikke ladt skrækken få slig magt over mig. Ikke heller sorgen fordi hjemmet var brændt for mig. (*vrider hænderne*) Å, om jeg bare havde kunnet, Halvard!

SOLNESS *sagte, rystet, går nærmere*

Aline, – du må love mig, at du aldrig mere vil tænke de tanker. – Lov mig endelig det, du!

FRU SOLNESS

Å gud, – love! Love! En kan jo love, hvad det så skal være –

SOLNESS *knuger hænderne og går henover gulvet*

Å, det er da også fortvilet, er det! Aldrig en solstråle! Ikke så meget som et streiflys engang ind i hjemmet!

FRU SOLNESS

Her er jo ikke noget hjem, Halvard.

SOLNESS

Å nej, du må så sige. (*tungt*) Og gud véd, om du ikke får ret i *det*, at det ikke blir bedre for os i det nye huset heller.

FRU SOLNESS

Det blir det aldrig. Lige tomt. Lige øde. *Der som her.*

SOLNESS hæftig

Men hvorfor i alverden har vi så bygget det da? Kan du sige mig det?

FRU SOLNESS

Nej, det får du svare dig selv på.

SOLNESS skotter mistænksomt til hende

Hvad mener du med *det*, Aline?

FRU SOLNESS

Hvad jeg mener?

SOLNESS

Ja, for fan' –! Du sa' det så underligt. Som om du havde en bagtanke med det.

FRU SOLNESS

Nej, det kan jeg rigtignok forsikre dig –

SOLNESS går nærmere

Å, mange tak, – jeg véd nok, hvad jeg véd. Og jeg både ser og jeg hører også, jeg, Aline. Det kan du lide på!

FRU SOLNESS

Men hvad for noget da? Hvad for noget?

SOLNESS stiller sig foran hende

Finder du kanske ikke ud en lumsk, bortgemt mening i det uskyldigste ord, som jeg bare siger?

FRU SOLNESS

Jeg, siger du! Gør *jeg* det!

SOLNESS lér

Håååå! Det er jo nokså rimeligt, det, Aline! Når du har at trækkes med en syg mand i huset, så –

FRU SOLNESS angstfuld

Syg! Er du syg, Halvard!

SOLNESS bryder ud

En halvgal mand da! En forrykt mand! Kald mig, hvad du vil.

FRU SOLNESS famler efter stolryggen og sætter sig

Halvard, – for gud i himmelens skyld –!

SOLNESS

Men I tar fejl, begge to. Både du og doktoren. Det er ikke slig fat med mig.

Han går op og ned ad gulvet. Fru Solness følger ham ængstelig med øjnene. Derpå går han hen til hende.

SOLNESS *rolig*

I grunden fejler der mig ingen verdens ting.

FRU SOLNESS

Nej, ikke sandt! Men hvad er der så ivejen med dig da?

SOLNESS

Det er *det*, at jeg mangen gang holder på at segne under denne forfærdelige gældsbyrden –

FRU SOLNESS

Gæld, siger du! Men du står jo ikke i gæld til nogen, Halvard!

SOLNESS *sagte, bevæget*

I bundløs skyld og gæld til dig, – til dig, – til dig, Aline.

FRU SOLNESS *rejser sig langsomt*

Hvad er der bagved alt dette her? Sig det ligeså godt straks.

SOLNESS

Men der *er* jo ingenting bagved! Jeg har aldrig gjort dig noget ondt. Ikke med vidende og vilje ialfald. Og så alligevel – så kendes det som om en knugende skyld lå og tynged på mig.

FRU SOLNESS

En skyld imod *mig*?

SOLNESS

Mest imod dig.

FRU SOLNESS

Så er du – syg alligevel, Halvard.

SOLNESS *tungt*

Må vel være det. Eller noget sligt noget. (*ser mod døren tilhøjre, som åbnes*) Nå! Nu lysner det.

Hilde Wangel kommer ind. Hun har ændret et og andet ved sin dragt. Kjöleskørtet er nedhæftet.

HILDE

Godmorgen, bygmester!

SOLNESS *nikker*

Sovet godt?

HILDE

Vidunderlig dejligt! Ligesom i en vugge. Å, – ligget og strækket mig som – som en prinsesse!

SOLNESS *smiler lidt*

Rigtig tilpas altså.

HILDE

Skulde mene det.

SOLNESS

Og drømt sagtens også?

HILDE

Ja da. Men *det* var fælt.

SOLNESS

Så?

HILDE

Ja, for jeg drømte, at jeg faldt udover en forfærdelig høj, brat fjeldvæg. Drømmer De aldrig sligt noget, De?

SOLNESS

Å jo, – en gang imellem, så –

HILDE

Det er så svært spændende – når en så'n daler og daler.

SOLNESS

Det kendes ligesom isnende, synes jeg.

HILDE

Trækker De benene op under Dem, mens det står på?

SOLNESS

Ja, så højt jeg bare kan.

HILDE

Det gør *jeg* også.

FRU SOLNESS *tar parasollen*

Nu får jeg nok gå ud i byen, jeg, Halvard. (*til Hilde*) Og så skal jeg sé at ta' et og andet med, som De kan ha' brug for.

HILDE *vil kaste sig om hendes hals*

Å, kæreste, dejligste fru Solness! De er da rigtig altfor snil også! Forfærdelig snil –

FRU SOLNESS *afværgende, gør sig løs*

Å langt ifra da. Det er jo bare min pligt, det. Og derfor gør jeg det så gerne.

HILDE *fortrydelig, spidser munden*

Forresten synes jeg såmænd, at jeg godt kan gå i gaderne, – så pænt, som jeg har fåt det *til* nu. Eller kan jeg måske ikke det?

FRU SOLNESS

Oprigtig talt så tror jeg nok, at en og anden vilde sé lidt efter Dem.

HILDE *blæser*

Pyh! Ikke andet? Det er jo bare morsomt, det.

SOLNESS *i dulgt, ondt lune*

Ja, men folk kunde falde på at tro, at *De* også var gal, ser De.

HILDE

Gal? Er der da så svært mange gale her i byen?

SOLNESS *peger sig på panden*

Her ser De *en* slig en idetmindste.

HILDE

De, – bygmester!

FRU SOLNESS

Uf! Nej men kære, snille Halvard da!

SOLNESS

Har De endnu ikke mærket *det*?

HILDE

Nej, det har jeg da rigtignok ikke. (*besinder sig og lér lidt*) Jo, kanske i en eneste ting alligevel.

SOLNESS

Nå, hører du *det*, Aline?

FRU SOLNESS

Hvad er så det for en ting da, frøken Wangel?

HILDE

Nej, det siger jeg ikke.

SOLNESS

Å jo, sig det!

HILDE

Nej tak, – så gal er jeg ikke.

FRU SOLNESS

Når du og frøken Wangel blir alene, så siger hun det nok, Halvard.

SOLNESS

Ja så, – tror du *det*?

FRU SOLNESS

Å ja da. For du har jo kendt hende så godt før. Helt siden hun var barn, – fortæller du.

Hun går ud gennem døren tilvenstre.

HILDE *lidt efter*

Kan Deres frue sletikke like *mig*, hun?

SOLNESS

Synes De, De kunde mærke sligt noget på hende?

HILDE

Kunde ikke De selv mærke *det* da?

SOLNESS *undvigende*

Aline er ble't så svært folkesky i de sidste årene.

HILDE

Er hun *det* også?

SOLNESS

Men hvis De bare kunde få lære hende rigtig at kende –. Ja, for hun er så snil – og så god – og så bra' i grunden –

HILDE *utålmodig*

Men når hun *det* er, – hvorfor skulde hun så gi' sig til at sige dette her om pligt!

SOLNESS

Om pligt?

HILDE

Ja, hun sa' jo, at hun vilde gå ud og købe noget til mig. Fordi det var hendes *pligt*, – sa' hun. Å, jeg kan ikke udstå det stygge fæle ordet!

SOLNESS

Hvorfor ikke det da?

HILDE

Nej, for det høres så koldt og spidst og stikkende. Pligt – pligt – pligt. Finder ikke *De* også det? At det ligesom stikker en?

SOLNESS

Hm, – har ikke tænkt så nøje over det.

HILDE

Jo da! Og når hun er så snil, – som De fortæller, hun er, – hvorfor skulde hun så sige sligt?

SOLNESS

Men herregud, hvad skulde hun da ha' sagt?

HILDE

Hun kunde jo sagt, at hun vilde gøre det, fordi hun likte mig så forfærdelig godt. Så'nt noget kunde hun ha' sagt. Noget, som var rigtig varmt og hjerteligt, forstår De.

SOLNESS *ser på hende*

Er det så, *De* vil ha' det?

HILDE

Ja, just så.

Hun går om på gulvet, standser ved bogskabet og ser på bøgerne.

HILDE

De har svært mange bøger, De.

SOLNESS

Å, jeg har lagt mig til en del.

HILDE

Læser De i alle de bøgerne også?

SOLNESS

Før i tiden prøvte jeg på det. Læser De?

HILDE

Nej da! Aldrig i verden – nu mere. For jeg kan så ikke finde sammenhængen i det alligevel.

SOLNESS

Just slig er det med mig også.

Hilde driver lidt om, standser ved det lille bord, åbner mappen og blader i den.

HILDE

Er det Dem, som har tegnet alt dette her?

SOLNESS

Nej, det er en ung mand, jeg har til at hjælpe mig.

HILDE

En, som De selv har lært op?

SOLNESS

Å ja, han har vel sagtens lært noget af *mig* også.

HILDE sætter sig

Så er han vel svært flink da? (*ser lidt på en tegning*) Er han ikke det?

SOLNESS

Å ikke så værst. Til *mit* brug, så –

HILDE

Jo da! Han må visst være græsselig flink.

SOLNESS

Synes De, De kan sé det på tegningerne?

HILDE

Pyt, – det krimskramset! Men når han har gå't i lære hos *Dem*, så –

SOLNESS

Å, for *den* sags skyld –. Her er mange her, som har lært af *mig*. Og lige klejne blir de for *det*.

HILDE ser på ham og ryster på hodet

Nej, om jeg så skulde dø, så skønner jeg ikke, at De kan være så dum.

SOLNESS

Dum? Synes De, jeg er så svært dum da?

HILDE

Ja, det synes jeg rigtignok. Når De kan gi' Dem til at gå her og lære alle de fyrene op, så –

SOLNESS studser

Nå? Og hvorfor ikke det?

HILDE rejser sig, halvt alvorlig, halvt leende

Isch, nej da, bygmester! Hvad skal *det* være godt for! Ingen andre end *De* skulde ha' lov til at bygge. De skulde være ganske alene om det. Gøre det altsammen selv. Nu véd De det.

SOLNESS *uvilkårlig*

Hilde –!

HILDE

Nå?

SOLNESS

Hvordan i alverden er De kommen ind på dette her?

HILDE

Synes De, *det* er så rent galt tænkt af mig, det, da?

SOLNESS

Nej, ikke for *det*. Men nu skal jeg si' Dem noget.

HILDE

Nå da?

SOLNESS

Jeg går her – uafladelig – i stilhed og i ensomhed – og tumler med den samme tanken.

HILDE

Ja, det er da nok så rimeligt, det, synes jeg.

SOLNESS *ser lidt spejdende på hende*

Og det har De sagtens alt lagt mærke til.

HILDE

Nej, det har jeg såmænd slet ikke.

SOLNESS

Men før, – da De sa', at De trode jeg var – forkért? Så'n i én ting –?

HILDE

Å, jeg tænkte på noget ganske andet da.

SOLNESS

På hvad for noget andet?

HILDE

Det kan jo være Dem det samme, bygmester.

SOLNESS *går henover gulvet*

Ja, ja, – som De vil. (*standser ved karnappet*) Kom her hen, så skal jeg vise Dem noget.

HILDE *går nærmere*

Hvad er det?

SOLNESS

Ser De, – der borte i haven –?

HILDE

Ja?

SOLNESS *peger ud*

Lige over det store stenbruddet –?

HILDE

Det nye huset, mener De?

SOLNESS

Det, som er under bygning, ja. Næsten fuldt færdigt.

HILDE

Det har et svært højt tårn, synes jeg.

SOLNESS

Stilladset står endnu.

HILDE

Er det Deres nye hus, det?

SOLNESS

Ja.

HILDE

Det huset, som De snart vil flytte ind i?

SOLNESS

Ja.

HILDE *ser på ham*

Er der barnekammerser i *det* huset også?

SOLNESS

Tre, ligesom her.

HILDE

Og ingen barn.

SOLNESS

Kommer ingen heller.

HILDE *med et halvt smil*

Ja, er det så ikke, som jeg sa' –?

SOLNESS

At –?

HILDE

At De er – så'n – lidt gal alligevel.

SOLNESS

Var det dette her, De tænkte på?

HILDE

Ja, på alle de tomme barnekammerserne, som jeg lå og sov i.

SOLNESS *sænker stemmen*

Vi *har* havt barn, – Aline og jeg.

HILDE *ser spændt på ham*

Har De –!

SOLNESS

To små gutter. Begge var de lige gamle.

HILDE

Tvillinger da.

SOLNESS

Ja, tvillinger. Det er nu en elleve–tolv år siden.

HILDE *varsomt*

Og begge to er altså –? De tvillingerne *har* De altså ikke nu længer?

SOLNESS *stille bevæget*

Vi beholdt dem bare så'n en snes dage. Eller knapt nok *det*. (*bryder ud*) Å Hilde, hvor det er rent utrolig godt for mig, at De kom! For nu endelig har jeg da fåt én, som jeg kan snakke med!

HILDE

Kan De da ikke *det* med – med *hende* også?

SOLNESS

Ikke om dette her. Ikke så'n, som jeg *vil* og *må*. (*tungt*) Og ikke om så meget andet heller.

HILDE *dæmpet*

Var det bare *det*, De mente, da De sa', at De behøvte mig?

SOLNESS

Nærmest var det vel *det*. Igår da. For idag véd jeg ikke længer så rigtig – (*afbrydende*) Kom her og la' os sætte os, Hilde. Sæt De Dem der i sofaen, – så De har haven for øjne.

Hilde sætter sig i sofahjørnet.

SOLNESS *rykker en stol nærmere*

Har De lyst til at høre på det?

HILDE

Ja, jeg vil svært gerne sidde og høre på Dem.

SOLNESS *sætter sig*

Så skal jeg si' Dem det allsammen da.

HILDE

Nu har jeg både haven og Dem for øjne, bygmester. Fortæl mig så! Straks!

SOLNESS *peger mod karnapvinduet*

Der borte på højden, – hvor De altså ser det nye huset –

HILDE

Ja?

SOLNESS

– der bode Aline og jeg i de første årene. For deroppe lå der dengang et gammelt hus, som havde hørt hendes mor til. Og det fik vi efter hende. Og hele den store haven, den fik vi med.

HILDE

Var der tårn på *det* huset også?

SOLNESS

Ikke spor af sligt noget. Det var en stor, styg, mørk trækasse at sé til udvendig. Men nokså lunt og hyggeligt inde alligevel.

HILDE

Rev De så det gamle skrammelet ned da?

SOLNESS

Nej. Det brændte for os.

HILDE

Altsammen?

SOLNESS

Ja.

HILDE

Var det en svær ulykke for Dem, det?

SOLNESS

Li'som en tar det til. Som bygmester kom jeg ivejret på den branden –

HILDE

Nå, men –?

SOLNESS

Vi havde netop fåt de to små gutterne dengang –

HILDE

De stakkers tvillingerne, ja.

SOLNESS

De kom så sunde og trivelige til verden. Og vokse gjorde de fra dag til dag, så en tydelig kunde sé det.

HILDE

Småbarn vokser svært i de første dagene.

SOLNESS

Det var det vakkreste syn, én kunde sé for sine øjne, når Aline lå der med dem begge to. – Men så kom brandnatten –

HILDE *spændt*

Hvad skede! Si' det da! Brændte nogen inde!

SOLNESS

Nej; ikke det. Alle blev reddet godt og vel ud af huset –

HILDE

Nå, men hvad så –?

SOLNESS

Skrækken havde rystet Aline så forfærdelig stærkt. Brandlarmen, – udflytningen – så'n over hals og hode, – og det til og med i den isende nattekulden –. For de måtte jo bæres ud, slig, som de lå der. Både hun og de små.

HILDE

Tålte de så ikke det da?

SOLNESS

Jo, *de* talte det nok. Men med Aline blev det til feber. Og *den* gik over i mælken. Amme dem selv, det vilde hun jo endelig. For det var hendes pligt, sa' hun. Og begge vore smågutter, de – (*knuger hænderne*) de – å!

HILDE

De stod ikke *det* over?

SOLNESS

Nej, *det* stod de ikke over. Det var *det*, som tog dem fra os.

HILDE

Det må visst ha' været forfærdelig svært for Dem.

SOLNESS

Svært nok for mig. Men tifold sværere for Aline. (*knytter hænderne i stille raseri*) Å, at sligt noget kan få lov til at gå for sig her i verden! (*kort og fast*) Fra den dag, jeg misted dem, bygged jeg nødig kirker.

HILDE

Kanske ikke gerne kirketårnet oppe hos os heller?

SOLNESS

Ikke gerne. Jeg véd, hvor glad og let jeg var, da det tårnet stod færdig.

HILDE

Det véd *jeg* også.

SOLNESS

Og nu bygger jeg aldrig – aldrig sligt noget mere! Hverken kirker eller kirketårne.

HILDE nikker langsomt

Bare huse, som der kan bo folk i.

SOLNESS

Hjem for mennesker, Hilde.

HILDE

Men hjem med høje tårne og spir på.

SOLNESS

Helst det. (*slår over i en lettere tone*) Ja, ser De, – som sagt, – den branden, den bragte mig iveauet, den. Som bygmester da.

HILDE

Hvorfor kalder De Dem ikke arkitekt ligesom de andre?

SOLNESS

Har ikke lært grundig nok til det. Det, jeg kan, det har jeg for det meste gået og fundet ud selv.

HILDE

Men iveauet kom De da alligevel, bygmester.

SOLNESS

Ovenpå branden, ja. Næsten hele haven stykket jeg ud i villatomter. Og *der* fik jeg bygge, akkurat som jeg selv vilde ha' det. Og så gik det jo strygende for mig.

HILDE *ser forskende på ham*

De må visst være en svært lykkelig mand, De. Slig, som De har det.

SOLNESS *formørket*

Lykkelig? Siger De også det? Ligesom alle de andre.

HILDE

Ja, for det synes jeg da De må. Når De bare kunde la' være at tænke på de to små barnene, så –

SOLNESS *langsomt*

De to små barnene, – de er ikke så greje at komme ifra, de, Hilde.

HILDE *lidt usikker*

Står de endnu så svært iveauen. Så lange, lange tider bagefter?

SOLNESS *ser fast på hende, uden at svare*

Lykkelig mand, sa' De –

HILDE

Ja, men *er* De da ikke det, – for resten?

SOLNESS *blir ved at sé på hende*

Da jeg fortalte Dem dette her om branden – hm –

HILDE

Nå da!

SOLNESS

Var der så ikke én særlig tanke, som De – så'n fæstet Dem ved?

HILDE *besinder sig forgæves*

Nej. Hvad for en tanke skulde *det* være?

SOLNESS *med dæmpet eftertryk*

Ene og alene ved den branden blev jeg sat i stand til at bygge hjem for mennesker. Hyggelige, lune, lyse hjem, hvor far og mor og hele barneflokken kunde leve i tryk og glad fornemmelse af, at det er en svært lykkelig ting, det, at være *til* i verden. Og mest det, at høre hverandre til – så'n i stort og i småt.

HILDE *ivrig*

Ja, men er det ikke en svær lykke for Dem, det, at De kan gøre slige nogen dejlige hjem da?

SOLNESS

Prisen, Hilde. Den forfærdelige pris, jeg måtte betale for at få komme *til*.

HILDE

Men *er* da sletikke *det* til at vinde sig udover?

SOLNESS

Nej. For at komme til at bygge hjem for andre, måtte jeg gi' afkald, – for alle tider gi' afkald på at få et hjem selv. Jeg mener et hjem for barneflokken. Og for far og mor også.

HILDE *varsomt*

Men *måtte* De da det? For alle tider, si'r De?

SOLNESS *nikker langsomt*

Det var prisen for den lykken, som folk går og snakker om. (*ånder tungt*) Den lykken, – hm, – den lykken, den var ikke billigere at få, den, Hilde.

HILDE *som før*

Men kan ikke *det* kanske bli' godt endnu?

SOLNESS

Aldrig i verden. Aldrig det. *Det* er også en følge af branden. Og af Alines sygdom bagefter.

HILDE *ser på ham med et ubestemmeligt udtryk*

Og så bygger De endda alle disse barnekammerserne.

SOLNESS *alvorlig*

Har De aldrig mærket det, Hilde, at det umulige – det ligesom lokker og roper på en?

HILDE *tænker sig om*

Det umulige? (*livfuld*) Jo da! Har *De* det også på det sæt?

SOLNESS

Ja, jeg har det.

HILDE

Så er der vel – så'n lidt trold i *Dem* også da?

SOLNESS

Hvorfor trold?

HILDE

Nå, hvad vil da *De* kalde sligt noget?

SOLNESS *rejser sig*

Nej, nej, kan så være, det. (*hæftig*) Men må jeg ikke *bli'* til et trold, – slig som det støt og stadig går mig i alting! I alting!

HILDE

Hvorledes mener De det?

SOLNESS *dæmpet, i indre bevægelse*

Læg mærke til, hvad jeg siger Dem, Hilde. Alt det, som jeg nåde til at virke, bygge, skabe i skønhed, i tryghed, i lun hygge, – i storladenhed også – (*knytter hænderne*) Å, er det ikke forfærdeligt at tænke sig bare –!

HILDE

Hvad er da så forfærdeligt?

SOLNESS

At alt det må jeg gå her og veje op. Betale for. Ikke med penge. Men med menneskelykke. Og ikke med min egen lykke alene. Men med andres også. Ja, ja, ser De *det*, Hilde! *Den* pris har min kunstnerplads kostet mig – og andre. Og hver evige dag må jeg gå her og sé på, at prisen blir betalt for mig pány. Om igen, og om igen, – og altid om igen!

HILDE *rejser sig op og ser ufravendt på ham*

Nu tænker De visst på – på *hende*.

SOLNESS

Ja. Nærmest på Aline. For Aline – *hun* havde *sit* livskald, hun også. Ligeså godt, som jeg havde mit. (*dirrer i stemmen*) Men hendes livskald, det måtte forkludres, det, knuges, knækkes sønder og sammen, – for at mit kunde vinde frem til – til et slags stor sejr. Ja, for De skal vide det, at Aline – hun havde sine anlæg til at bygge, hun også.

HILDE

Hun! Til at bygge?

SOLNESS *ryster på hodet*

Ikke huse og tårne og spir – og sligt noget, som *jeg* går og driver på med –

HILDE

Nå, men *hvad* da?

SOLNESS *blødt og bevæget*

Til at bygge op små barnesjæle, Hilde. Bygge barnesjæle op slig at de kunde rejse sig i ligevægt og i ædle, vakkre former. Så de kunde højne sig til ranke, voksne menneskesjæle. Dette her var *det*, som Aline havde anlæg for. – Og alt det, det ligger nu der. Ubrugt – og ubrugeligt herefter. Og til ingen verdens nytte. – Akkurat som grushaugene efter en brand.

HILDE

Ja, men selv om nu så var –?

SOLNESS

Det *er* så! Det *er* så! Jeg véd det.

HILDE

Nå, men *De* er da i alle fald ikke skyld i det.

SOLNESS *fæster øjnene på hende og nikker langsomt*

Ja, sé, *det* er det store, forfærdelige spørgsmål, det. *Det* er tvilen, som nager mig – både nat og dag.

HILDE

Dette her!

SOLNESSJa, sæt nu som så. At jeg *havde* skylden. På en måde da.**HILDE**

De! For branden!

SOLNESS

For det hele. For alt sammen. – Og så kanskje – så rent uskyldig alligevel.

HILDE *ser bekymret på ham*

Å bygmester, – når De kan si' sligt noget, så er De jo – syg alligevel da.

SOLNESSHm, – blir nok aldrig i verden så'n rigtig frisk i *det* stykke.*Ragnar Brovik åbner varsomt den lille dør i hjørnet tilvenstre.**Hilde går frem på gulvet.***RAGNAR** *da han ser Hilde*

Å –. Undskyld, herr Solness –

*Han vil trække sig tilbage.***SOLNESS**

Nej, nej, bli' De bare. Så er det gjort.

RAGNAR

Å ja, – kunde det såsandt det!

SOLNESS

Det går jo ikke bedre med Deres far, hører jeg.

RAGNAR

Med far går det fort nedad nu. Og derfor be'r jeg Dem så bønlig, – gi' mig et par gode ord på et af bladene! Noget, som far kan få læse før han –

SOLNESS *hæftig*

De må ikke snakke mere til mig om de tegningerne Deres!

RAGNAR

Har De set på dem?

SOLNESS

Ja, – jeg har det.

RAGNAROg de duer ikke til noget? Og *jeg* duer vel heller ikke?**SOLNESS** *undvigende*

Bli' De her hos mig, De, Ragnar. De skal få alt, som De selv vil ha' det. Så kan De gifte Dem med Kaja. Leve sorgløs. Lykkelig kanske også. Bare ikke tænke på at bygge selv.

RAGNAR

Ja, ja, så får jeg gå hjem og si' far det da. For det lovte jeg ham. – *Skal* jeg si' far det – før han dør?

SOLNESS *vänder sig*

Å, si' ham, – si' ham, hvad De vil for mig. Bedst, ikke at si' ham noget! (*udbrydende*) Jeg *kan* ikke handle anderledes end jeg gør, Ragnar!

RAGNAR

Må jeg da få ta' tegningerne med mig?

SOLNESS

Ja, ta' dem, – ta' dem bare! De ligger der på bordet.

RAGNAR *går derhen*

Tak.

HILDE *lægger hånden på mappen*

Nej, nej, la' dem ligge.

SOLNESS

Hvorfor det?

HILDE

Jo, for *jeg* vil også sé på dem.

SOLNESS

Men De *har* jo – (*til Ragnar*) Nå, så la' dem bli' liggende her da.

RAGNAR

Gerne det.

SOLNESS

Og gå så straks hjem til Deres far.

RAGNAR

Ja, jeg får vel det.

SOLNESS *som fortvilet*

Ragnar, – De *må* ikke kræve noget af mig, som jeg ikke *kan*! Hører De det, Ragnar! De *må* ikke det!

RAGNAR

Nej, nej. Undskyld –

Han bukker og går ud gennem hjørnedøren.

Hilde går hen og sætter sig på en stol ved spejlet.

HILDE *ser vred på Solness*

Dette her var svært stygt af Dem.

SOLNESS

Synes De også det?

HILDE

Ja rigtig fælt stygt, var det. Og hårdt og ondt og grusomt også.

SOLNESS

Å, De skønner ikke, hvorledes *jeg* har det.

HILDE

Alligevel –. Nej, De skulde ikke være slig, De.

SOLNESS

De sa' jo selv nu nylig, at det bare var *mig*, som skulde ha' lov til at bygge.

HILDE

Sligt kan *jeg* si'. Men *De* må ikke.

SOLNESS

Jeg sagtens mest. Så dyrt, som jeg har købt min plads.

HILDE

Nå ja, – med noget, som De kalder for huslig hygge – og sligt noget.

SOLNESS

Og med min sjælefred på købet.

HILDE *rejser sig*

Sjælefred! (*inderlig*) Ja, ja, det har De ret i! – Stakkers bygmester, – De bilder Dem jo ind at –

SOLNESS *med en stilfærdig, klukkende latter*

Sæt De Dem nu bare ned igen, Hilde. Så skal De få høre løjer.

HILDE *spændt, sætter sig*

Nå da?

SOLNESS

Det høres ud som en så latterlig liden ting. For hele stadsen drejer sig bare om en spræk i en skorstenspipe, ser De.

HILDE

Ikke om noget andet?

SOLNESS

Nej, ikke så'n til at begynde med.

Han flytter en stol nærmere hen til Hildes og sætter sig.

HILDE *utålmodig, banker sig på knæet*

Sprækken i skorstenspiiben altså!

SOLNESS

Jeg havde lagt mærke til den revnen i piben længe, længe før det brændte. Hver gang jeg var oppe på mørkloftet, så jeg efter, om den *var* der endnu.

HILDE

Og den *var*?

SOLNESS

Ja. For ingen andre vidste om den.

HILDE

Og De sa' ingenting?

SOLNESS

Nej, jeg gjorde ikke det.

HILDE

Tænkte ikke på at gøre piben istand heller?

SOLNESS

Tænkte nok, – men kom aldrig videre. Hver gang jeg vilde gå iver med det, var det akkurat li'som en hånd la' sig imellem. Ikke idag, tænkte jeg. Imorgen. Blev aldrig til noget.

HILDE

Ja, men hvorfor gik De nu slig og søled da!

SOLNESS

Fordi jeg gik i funderinger. (*langsomt og dæmpet*) Gennem den lille svarte sprækken i skorstenspipen kunde jeg måske vinde mig tilvejs – som bygmester.

HILDE ser frem for sig

Det må ha' været spændende.

SOLNESS

Uoverkommeligt næsten. Helt uoverkommeligt. For dengang stod det for mig som noget så let og så ligetil altsammen. Jeg vilde, at det skulde være så'n ved vintertid. Lidt før middag. Jeg skulde være ude og køre Aline i spidsslæden. Folkene hjemme, de havde fyret svært i ovnene. –

HILDE

Ja, for det skulde vel være fælt koldt den dagen?

SOLNESS

Temmelig skærende – så'n. Og de vilde, at Aline skulde ha' det rigtig godt og varmt, når hun kom ind.

HILDE

For hun er visst frysende af sig, hun.

SOLNESS

Hun er det. Og så skulde det være på hjemvejen, at vi så røgen.

HILDE

Bare røgen?

SOLNESS

Først røgen. Men da vi kom frem til haveporten, så stod hele den gamle trækassen i væltende ildsluer. – Så'n var det, jeg vilde ha' det, ser De.

HILDE

Men herregud, at det ikke kunde kommet slig da!

SOLNESS

Ja, det må De nok sige, Hilde.

HILDE

Nå, men hør nu her, bygmester. Er De nu også så ganske viss på, at branden kom fra den lille sprækken i skorstenspiben?

SOLNESS

Nej, tvert imod. Jeg er ganske viss på, at sprækken i skorstenspiben sletikke havde noget *så'n* med branden at gøre.

HILDE

Hvad for noget!

SOLNESS

Det er bragt fuldt på det rene, det, at branden brød ud i et klædekammers, – på en ganske anden kant af huset.

HILDE

Men hvad er det så De sidder og våser om denne her sprukne skorstenspiben da!

SOLNESS

Må jeg få snakke lidt mere med Dem, Hilde?

HILDE

Ja, hvis De bare vil snakke fornuftig, så –

SOLNESS

Skal prøve på det.

Han flytter sin stol nærmere.

HILDE

Ryk ud med det da, bygmester.

SOLNESS *fortrolig*

Tror ikke De også det, Hilde, at der findes enkelte udkårne, udvalgte mennesker, som har fåt nåde og magt og evne til at *ønske* noget, *begære* noget, *ville* noget – så ihærdigt og så – så ubønhørligt – at de *må* få det tilslut. Tror De ikke det?

HILDE *med et ubestemmeligt udtryk i øjnene*

Hvis så er, vil vi engang få se – om *jeg* hører til de udkårne.

SOLNESS

Det er ikke en selv *alene*, som virker så store ting. Å nej, – hjælperne og tjenerne, – de får nok være med, de også, hvis det skal bli' til noget. Men de kommer aldrig af sig selv, de. En må rope rigtig ihærdig på dem. Så'n indvendig da, skønner De.

HILDE

Hvad er det for nogen hjælpere og tjenere, det?

SOLNESS

Å, det kan vi snakke om en anden gang. La' os nu bli' ved dette her med branden.

HILDE

Tror De ikke, at den branden var kommet ligefuldt – om ikke De havde ønsket det?

SOLNESS

Havde gamle Knut Brovik ejt huset, så var det aldrig i verden brændt så belejligt for *ham*. Det er jeg så sikker på. For han forstår ikke at rope på hjælperne, han, og ikke på de tjenende heller. (*rejser sig i uro*) Ser De, Hilde, – det er altså alligevel mig, som er skyld i, at begge smågutterne måtte bøde med livet. Og er jeg måske ikke skyld i *det* også, at Aline ikke er ble't til det, som hun skulde og kunde. Og som hun helst vilde.

HILDE

Ja, men når det nu bare er disse hjælperne og tjenerne, så –?

SOLNESS

Hvem ropte på hjælperne og tjenerne? Det gjorde *jeg*! Og så kom de og føjed sig under min vilje. (*i stigende oprør*) Det er *det*, som godtfolk kalder at ha' lykken med sig. Men jeg skal sige Dem, jeg, hvorledes den lykken kendes! Den kendes som et stort, hudløst sted her på brystet. Og så går hjælperne og tjenerne og flår hudstykker af andre mennesker for at lukke *mit* sår! – Men såret heles ikke endda. Aldrig, – aldrig! Å, om De vidste, hvor det kan suge og svie iblandt.

HILDE *ser opmærksomt på ham*

De er syg, bygmester. Svært syg, tror jeg næsten.

SOLNESS

Si' *gal*. For *det* mener De jo.

HILDE

Nej, jeg tror ikke det skorter Dem videre på forstanden.

SOLNESS

På *hvad* da? Ud med det!

HILDE

Jeg gad vide, jeg, om De ikke er født til verden med en skranten samvittighed.

SOLNESS

Skranten samvittighed? Hvad er det for noget dævelskab?

HILDE

Jeg mener, at samvittigheden er svært skral hos Dem. Så'n finbygget. Tåler ikke at ta' tag. Ikke løfte og bære det, som tungt er.

SOLNESS *brummer*

Hm! Hvorledes skulde så samvittigheden være da, må jeg spørge?

HILDE

Hos Dem vilde jeg helst, at samvittigheden skulde være så'n – så'n rigtig robust.

SOLNESS

Så? Robust? Nå. Har *De* måske en robust samvittighed?

HILDE

Ja, jeg tror nok *det*. Jeg har ikke mærket andet.

SOLNESS

Har vel ikke været sat synderlig på prøve heller, tænker jeg.

HILDE *med en dirrende dragning om munden*

Å, det var da ikke så ligetil at rejse ifra far, som jeg holder så forfærdelig af.

SOLNESS

Å hvad! Så'n for en måneds tid eller to –

HILDE

Jeg kommer visst aldrig hjem igen.

SOLNESS

Aldrig? Hvorfor rejste De fra ham da?

HILDE *halvt alvorlig, halvt drillende*

Har De nu glemt igen det, at de ti årene er omme?

SOLNESS

Å snak. Var der et eller andet ivejen hjemme? Nå?

HILDE *helt alvorlig*

Det var dette her indeni mig, som jog og piskede mig hid. Lokkede og drog mig også.

SOLNESS *ivrig*

Der har vi det! Der har vi det, Hilde! Der bor trold i Dem også. Li'som i mig. For det er troldet i en, ser De, – det er *det*, som roper på magterne udenfor. Og så *må* en gi' sig, – enten en så vil eller ikke.

HILDE

Jeg tror næsten De har ret, bygmester.

SOLNESS *går om på gulvet*

Å, der er så urimelig mange dævler til i verden, som en ikke *ser*, Hilde!

HILDE

Dævler også?

SOLNESS *standser*

Snille dævler og onde dævler. Lyshårede dævler og svarthårede. Vidste en bare altid, om det er de lyse eller de mørke, som har tag i en! (*driver om*) Håhå! Det var ingen sag da!

HILDE *følger ham med øjnene*

Eller en havde en rigtig frodig, struttende sund samvittighed. Så en *turde* det, en helst *vilde*.

SOLNESS *standser ved konsolbordet*

Jeg tror nu, de fleste er lige så store skrælinger, som jeg, i det stykke.

HILDE

Kan såmænd godt være, det.

SOLNESS *læner sig til bordet*

I sagabøgerne –. Har De læst noget i disse her gamle sagabøgerne?

HILDE

Ja da! I den tiden jeg læste bøger, så –

SOLNESS

I sagabøgerne står der om vikinger, som sejled til fremmede lande og plyndred og brændte og slog mænd ihjæl –

HILDE

Og fanged kvinder –

SOLNESS

– og beholdt dem hos sig –

HILDE

– tog dem hjem med sig på skibene –

SOLNESS

– og bar sig ad med dem, som – som de værste trold.

HILDE *ser hen for sig med et halvt tilsløret blik*

Jeg synes, *det* måtte være spændende.

SOLNESS *med en kort, brummende latter*

Ja, at fange kvinder, ja?

HILDE

At bli' fanget.

SOLNESS *ser et øjeblik på hende*

Nå så.

HILDE *ligesom afbrydende*

Men hvor vil De så hen med disse her vikingerne, bygmester?

SOLNESS

Jo, for *de* karene, *de* havde robust samvittighed, de! Når de kom hjem igen, så kunde de både æde og drikke. Og glade som barneunger var de også. Og kvinderne da! De vilde mangengang sletikke ifra dem igen. Kan De skønne sligt, Hilde?

HILDE

De kvinderne kan jeg så forfærdelig godt skønne.

SOLNESS

Åhå! Kanske De selv kunde gøre ligedan?

HILDE

Hvorfor ikke det?

SOLNESS

Leve sammen – frivillig – med så'n en voldsmand?

HILDE

Hvis det var en voldsmand, som jeg var kommet til at holde rigtig af, så –

SOLNESS

Kunde De da komme til at holde af en slig en?

HILDE

Herregud, en kan da ikke selv hjælpe for, hvem en kommer til at holde af, véd jeg.

SOLNESS *ser eftertænksom på hende*

Å nej, – det er vel troldet indeni en, som rå'r for *det*.

HILDE *med en halv latter*

Og så alle disse velsignede dævlerne, som *De* kender så godt. Både de lyshårede og de mørkhårede.

SOLNESS *varmt og stille*

Så vil jeg ønske, at dævlerne vælger nænsomt for *Dem* da, Hilde.

HILDE

For mig *har* de alt valgt. En gang for alle.

SOLNESS *ser dybt på hende*

Hilde, – *De* er ligesom en vild skogfugl, *De*.

HILDE

Langt ifra *det*. Jeg gemmer mig ikke bort under buskerne.

SOLNESS

Nej, nej. Der er nok snarere noget af rovfuglen i *Dem*.

HILDE

Snarere *det* – måske. (*i stor hæftighed*) Og hvorfor ikke rovfugl! Hvorfor skulde jeg ikke gå på rov, *jeg* også? *Ta'* *det* bytte, jeg har lyst til? Hvis jeg så sandt kan få klørne i *det* da. Vinde bugt med *det*.

SOLNESS

Hilde, – véd *De*, hvad *De* er for noget?

HILDE

Ja, jeg er jo så'n en slags underlig fugl.

SOLNESS

Nej. *De* er ligesom en gryende dag. Når jeg ser på *Dem*, – da er *det* som om jeg så imod solopgangen.

HILDE

Sig mig, bygmester, – er *De* viss på, at *De* aldrig har ropt på mig? Så'n indvendig?

SOLNESS *sagte og langsomt*

Jeg tror næsten, at jeg må ha' gjort *det*.

HILDE

Hvad vilde *De med* mig?

SOLNESS

De er ungdommen, *De*, Hilde.

HILDE *smiler*

Ungdommen, som *De* er så ræd for?

SOLNESS *nikker langsomt*

Og som jeg igrunden stunder så sårt imod.

Hilde rejser sig, går hen til det lille bord og henter Ragnar Broviks mappe.

HILDE *rækker mappen mod ham*

Det var altså disse her tegningerne –

SOLNESS *kort, afvisende*

Læg de grejerne væk! Jeg har set nok på dem.

HILDE

Ja, men De skal jo skrive *på* dem for ham.

SOLNESS

Skrive *på* dem! Aldrig i verden.

HILDE

Men når nu den stakkers gamle manden ligger for døden da! Kan De så ikke gøre ham og sønnen en glæde før de skilles? Og kanske han så kunde få bygge efter dem også.

SOLNESS

Ja, det er jo netop *det*, han kan. Det har han nok sikkert sig, han, – den mosjøen.

HILDE

Men herregud, – når så er, – kan De så ikke lyve en bitte liden smule da?

SOLNESS

Lyve? (*rasende*) Hilde, – gå fra mig med de fandens tegningerne!

HILDE *trækker mappen lidt til sig*

Nå, nå, nå, – bid mig da ikke. – De snakker om trold, De. Jeg synes, De selv bær' Dem ad som et trold. (*ser sig om*) Hvor har De pen og blæk?

SOLNESS

Har ikke sligt noget herinde.

HILDE *går mod døren*

Men ude hos den frøkenen har De da –

SOLNESS

Bli' hvor De er, Hilde! – Jeg skulde lyve, sa' De. Å ja, for hans gamle fars skyld kunde jeg nok det. For ham har jeg engang knækket. Kastet overende.

HILDE

Ham også?

SOLNESS

Jeg trængte plads for mig selv. Men denne her Ragnar, – han må ikke for nogen pris få lov til at komme frem.

HILDE

Stakker, det gør han vel heller ikke. Når han ikke duer til noget, så –

SOLNESS *nærmere, ser på hende og hvisker*

Kommer Ragnar Brovik frem, så slår han *mig* til jorden. Knækker mig, – ligesom jeg gjorde med hans far.

HILDE

Knækker *Dem*! Duer han da?

SOLNESS

Ja, det kan De lide på, at *han* duer! Han er den ungdom, som står færdig til at banke på hos mig. Og gøre det af med hele bygmester Solness.

HILDE *ser stille bebrejdende på ham*

Og endda så vilde De stænge ham ude. Fy, bygmester!

SOLNESS

Den har kostet hjerteblod nok, den kamp, jeg har kæmpet. – Og så er jeg ræd, at hjælperne og tjenerne, de lyster mig ikke længer.

HILDE

Så får De lægge iver på egen hånd da. Der er ikke andet for.

SOLNESS

Håbløst, Hilde. Omslaget kommer. Lidt før eller lidt senere. For gengældelsen, den er ubønhørlig, den.

HILDE *i angst, holder sig for ørerne*

Snak da ikke sligt noget! Vil De ta' livet a' mig! Ta' fra mig det, som er mig mere end livet!

SOLNESS

Og hvad er *det*?

HILDE

At sé *Dem* stor. Sé *Dem* med en krans i hånden. Højt, højt oppe på et kirketårn. (*atter rolig*) Nå, frem med blyanten da. For en blyant har De vel på *Dem*?

SOLNESS *tar sin tegnebog frem*

Her har jeg en.

HILDE *lægger mappen på sofabordet*

Godt. Og så sætter vi os her, vi to, bygmester.

Solness sætter sig ved bordet.

HILDE *bag ham, læner sig over stolryggen*

Og så skriver vi på tegningerne. Rigtig, rigtig pænt og varmt skriver vi. For denne her stygge Roar – eller hvad han heder.

SOLNESS *skriver nogle linjer, drejer hodet og ser op på hende*

Si' mig en ting, Hilde.

HILDE

Ja?

SOLNESS

Når De nu altså har gå't og ventet på mig i ti år –

HILDE

Hvad så?

SOLNESS

Hvorfor skrev De ikke til mig? Så kunde jeg ha' svaret Dem.

HILDE hurtigNej, nej, nej da! Det var just *det*, jeg ikke vilde ha'.**SOLNESS**

Hvorfor ikke?

HILDEJeg var ræd for, at det kunde gå istykker for mig *da*. – Men vi skulde jo skrive på tegningerne, bygmester.**SOLNESS**

Vi skulde jo det.

HILDE bøjer sig fremover og ser til, mens han skriver

Så godt og hjertevarmt. Å, hvor jeg hader, – hvor jeg hader denne Roald –

SOLNESS skrivendeHar De aldrig holdt så'n rigtig *af* nogen, De, Hilde?**HILDE hårdt**

Hvad siger De?

SOLNESS

Om De aldrig har holdt af nogen.

HILDE

Af nogen anden, mener De vel?

SOLNESS ser op på hende

Af nogen anden, ja. Har De aldrig det? I disse ti årene? Aldrig?

HILDE

Å jo, så en gang imellem. Når jeg var rigtig gal på Dem, fordi De ikke kom.

SOLNESS

Da brød De Dem om andre også?

HILDE

En liden smule. For en uges tid eller så. Herregud, bygmester, De véd da vel, hvorledes sligt noget har sig.

SOLNESS

Hilde, – hvad er det, De er kommen for?

HILDE

Spild ikke tiden med snak. Den stakkars gamle manden kunde gerne ligge der og dø for os imens.

SOLNESS

Svar mig, Hilde. Hvad er det, De vil mig?

HILDE

Jeg vil ha' mit kongerige.

SOLNESS

Hm –

Han ser flygtigt mod døren tilvenstre og vedbliver så at skrive på tegningerne.

Fru Solness kommer ind i det samme. Hun har nogle pakker med sig.

FRU SOLNESS

Her har jeg ta't med mig lidt til Dem, frøken Wangel. De store pakkerne blir sendt ud siden.

HILDE

Å, hvor det er inderlig snilt af Dem alligevel!

FRU SOLNESS

Bare simpel pligt. Sletikke andet.

SOLNESS *læser det skrevne igennem*

Aline!

FRU SOLNESS

Ja?

SOLNESS

Så du om hun – bogholdersken var derude?

FRU SOLNESS

Ja naturligvis var *hun* der.

SOLNESS *lægger tegningerne i mappen*

Hm –

FRU SOLNESS

Hun stod ved pulten, som hun altid plejer – når *jeg* går igennem værelset.

SOLNESS *rejser sig*

Så vil jeg gi' det til hende da. Og si' hende, at –

HILDE *tar mappen fra ham*

Å nej, la' da mig få ha' den glæden! (*går mod døren, men vender sig*) Hvad heder hun?

SOLNESS

Hun heder frøken Fosli.

HILDE

Isch, det høres jo så koldt! Til fornavn, mener jeg?

SOLNESS

Kaja, – tror jeg.

HILDE *åbner døren og råber ud*

Kaja! Kom her ind! Skynd Dem! Bygmesteren vil snakke med Dem.

Kaja Fosli kommer indenfor døren.

KAJA *ser forskræmt på ham*

Her er jeg –?

HILDE *rækker hende mappen*

Se her, Kaja! De kan ta' dette her til Dem. For nu har bygmesteren skrevet *på*.

KAJA

Å, endelig da!

SOLNESS

Gi' det til den gamle så fort De kan.

KAJA

Jeg vil gå straks hjem med det.

SOLNESS

Ja, gør det. Og så kan jo Ragnar komme til at bygge.

KAJA

Å, må han få komme her hen og takke Dem for alt –?

SOLNESS *hårdt*

Jeg vil ingen tak ha'! Hils og si' ham *det* fra mig.

KAJA

Ja, jeg skal –

SOLNESS

Og si' ham så med det samme, at herefter har jeg ikke nogen brug for ham. Og ikke for Dem heller.

KAJA *sagte og bævende*

Ikke for mig heller!

SOLNESS

Nu får De jo andre ting at tænke på. Og ta' vare. Og det er jo bare bra', det. Ja, gå så hjem med tegningerne, frøken Fosli. Fort! Hører De det!

KAJA *som før*

Ja, herr Solness.

Hun går ud.

FRU SOLNESS

Gud, for nogen lumske øjne hun har.

SOLNESS

Hun! Det stakkers lille fæet.

FRU SOLNESS

Åh, – jeg ser nok, hvad jeg ser, jeg, Halvard. – Siger du dem virkelig op?

SOLNESS

Ja.

FRU SOLNESS

Hende også?

SOLNESS

Var det ikke *så*, du helst vilde ha' det?

FRU SOLNESS

Men at du kan undvære *hende* –? Å ja, du har vel sagtens *en* i baghånden, du, Halvard.

HILDE *lystig*

Ja, jeg duer ialfald ikke til at stå ved skrivepulten.

SOLNESS

Nå, nå, nå, – det gir sig nok, Aline. Nu skal du bare tænke på at flytte ind i det nye hjemmet – så fort du kan. Ikveld hejser vi kransen oppe – (*vender sig til Hilde*) – helt øverst oppe på tårnspiret. Hvad siger De til *det*, frøken Hilde?

HILDE *stirrer på ham med tindrende øjne*

Det blir forfærdelig dejligt at få sé Dem så højt oppe igen.

SOLNESS

Mig!

FRU SOLNESS

Å gud, frøken Wangel, forestil Dem da ikke sligt noget! Min mand –! Så *svimmel*, som *han* er!

HILDE

Svimmel! Nej, det er han da rigtignok ikke!

FRU SOLNESS

Å jo såmænd er han så.

HILDE

Men jeg har jo selv set ham øverst oppe på et højt kirketårn!

FRU SOLNESS

Ja, jeg hører jo folk snakker om *det*. Men det er så rent umuligt –

SOLNESS *hæftigt*

Umuligt, – umuligt, ja! Men jeg stod nu deroppe, alligevel, jeg!

FRU SOLNESS

Nej, hvor kan du nu sige det, Halvard? Du tåler jo ikke engang at gå ud på altanen heroppe i anden etage. Slig har du jo altid været.

SOLNESS

Du kunde kanske få sé noget andet ikkvæld.

FRU SOLNESS *angst*

Nej, nej, nej! Det skal jeg da med guds hjælp aldrig få sé! For jeg vil straks skrive til doktoren. Og han skal nok få dig fra det.

SOLNESS

Men Aline da –!

FRU SOLNESS

Jo, for du er jo syg, Halvard! Dette her *kan* ikke være noget andet! Å gud, – å gud!

Hun går skyndsomt ud tilhøjre.

HILDE ser spændt på ham

Er det så eller er det ikke?

SOLNESS

At jeg er svimmel?

HILDE

At *min* bygmester ikke *tør*, – ikke *kan* stige så højt, som han selv bygger?

SOLNESS

Er det slig, De ser på den sagen?

HILDE

Ja.

SOLNESS

Jeg tror snart ikke en krog i mig kan være sikker for Dem.

HILDE ser mod karnapvinduet

Der oppe altså. Helt der oppe –

SOLNESS går nærmere

I det øverste tårnkammerset kunde De få bo, Hilde. – Kunde få det *der* som en prinsesse.

HILDE ubestemmeligt, mellem alvor og spøg

Ja, det har De jo lovet mig.

SOLNESS

Har jeg egentlig det?

HILDE

Fy, bygmester! De sa', at jeg skulde bli' prinsesse. Og at jeg skulde få et kongerige af Dem. Og så tog De og – Nå!

SOLNESS varsomt

Er De ganske viss på, at det ikke er så'n en drøm, – en indbildning, som har fæstnet sig hos Dem?

HILDE hvast

For De *gjorde* det kanske ikke?

SOLNESS

Véd knapt selv –. (*sagtere*) Men *det* véd jeg rigtignok nu, at jeg –

HILDE

At De –? Si' det straks!

SOLNESS

– at jeg *burde* ha' gjort det.

HILDE i *kækt udbrud*

Aldrig i verden er *De* svimmel!

SOLNESS

Ikvæld hejser vi altså kransen, – prinsesse Hilde.

HILDE med et bittert drag

Over Deres nye hjem, ja.

SOLNESS

Over det nye huset. Som aldrig blir *hjem* for *mig*.

Han går ud gennem havedøren.

HILDE ser ud for sig med et tilsløret blik og hvisker med sig selv. Der høres kun ordene

– – – forfærdelig spændende – –

TREDJE AKT

En stor, bred veranda, hørende til bygmester Solness's våningshus. En del af huset med udgangsdør til verandaen ses tilvenstre. Rækværk foran denne tilhøjre. Længst tilbage, på verandaens smalside, fører en trappe ned til den lavere liggende have. Store, gamle træer i haven strækker sine grene over verandaen og henimod huset. Længst til højre, inde mellem træerne, skimtes det nederste af den nye villa med stillads om tårnpartiet. I baggrunden begrænses haven af et gammelt pindegærde. Udenfor gærdet en gade med lave, forfaldne småhuse.

Aftenhimmel med solbelyste skyer.

På verandaen står en havebænk langs husvæggen og foran bænken et langagtigt bord. Ved den anden side af bordet en lænestol og nogle taburetter. Alle møblerne er af kurvflætning.

Fru Solness, indhyllet i et stort hvidt krepesjal, sidder hvilende i lænestolen og stirrer henover mod højre.

Lidt efter kommer Hilde Wangel op ad trappen fra haven. Hun er klædt som sidst og har sin hat på hodet. På brystet bærer hun en liden buket af almindelige småblomster.

FRU SOLNESS *vender hodet lidt*

Har De været omkring i haven, De, frøken Wangel?

HILDE

Ja, jeg har set mig om dernede.

FRU SOLNESS

Og fundet blomster også, ser jeg.

HILDE

Ja da! For dem er der mere end nok af. Så'n inde mellem buskerne.

FRU SOLNESS

Nej, er der *det*? Endnu? Ja, for jeg kommer der jo omtrent aldrig.

HILDE *nærmere*

Hvad for noget! Flyer De ikke ned i haven hver dag da?

FRU SOLNESS *med et mat smil*

Jeg «flyer» nok ikke nogensteds, jeg. Ikke *nu* længer.

HILDE

Nå, men går De da ikke ned en gang imellem og hilser på alt det dejlige, som *der* er?

FRU SOLNESS

Det er ble't så fremmed for mig, altsammen. Jeg er næsten ræd for at sé det igen.

HILDE

Deres egen have!

FRU SOLNESS

Jeg synes ikke den er *min* længer nu.

HILDE

Å, hvad er *det* for noget –!

FRU SOLNESS

Nej, nej, den *er* ikke det. Det er ikke som i mors og fars tid. De har ta't så sørgelig meget væk af haven, frøken Wangel. Tænk, – de har stykket ud, – og bygget huse for fremmede mennesker. Folk, som jeg ikke kender. Og *de* kan sidde og sé på mig inde fra vinduerne.

HILDE *med et lyst udtryk*

Fru Solness?

FRU SOLNESS

Ja?

HILDE

Må jeg få lov at være her hos Dem lidt?

FRU SOLNESS

Ja gerne det, hvis De kan ha' lyst.

Hilde flytter en taburet hen til lænestolen og sætter sig.

HILDE

Ah, – her kan en rigtig sidde og sole sig som en kat.

FRU SOLNESS *lægger hånden let på hendes nakke*

Det er snilt, at De vil sidde hos *mig*. Jeg trode, De skulde ind til min mand.

HILDE

Hvad skulde jeg hos ham?

FRU SOLNESS

Hjælpe ham, tænkte jeg.

HILDE

Nej tak. Forresten er han ikke inde. Han går der borte hos arbejdsfolkene. Men han så' så glubsk ud, at jeg turde ikke snakke til ham.

FRU SOLNESS

Å igrunden er han så mild og blød i sindet.

HILDE

Han!

FRU SOLNESS

De kender ham ikke rigtig endnu, De, frøken Wangel.

HILDE *ser varmt på hende*

Er De gla' nu, De skal flytte over i det nye?

FRU SOLNESS

Jeg *skulde* jo være glad. For Halvard vil jo så ha' det –

HILDE

Å, ikke just derfor, synes jeg.

FRU SOLNESS

Jo, jo, frøken Wangel. For det er da bare min pligt, det, at bøje mig under *ham*. Men det falder mangan gang så svært at tvinge sit sind til lydighed.

HILDE

Ja, *det* må visst falde svært.

FRU SOLNESS

Det kan De tro. Når en ikke er bedre menneske end jeg, så –

HILDE

Når en har gå't igennem så meget tungt, som *De* –

FRU SOLNESS

Hvoraf véd De det?

HILDE

Deres mand sa' det.

FRU SOLNESS

Til mig rører han så lidet ved *de* ting. – Ja, De kan tro, jeg har gå't mere end nok igennem i mit liv, *jeg*, frøken Wangel.

HILDE *ser deltagende på hende og nikker langsomt*

Stakkers fru Solness. Først så brændte det jo for Dem –

FRU SOLNESS *med et suk*

Ja. Alt *mit* brændte.

HILDE

Og så kom jo det, som værre var.

FRU SOLNESS *ser spørgende på hende*

Værre?

HILDE

Det, som værst var.

FRU SOLNESS

Hvilket, mener De?

HILDE *sagte*

De misted jo begge smågutterne.

FRU SOLNESS

Å, *de*, ja. Ja, se, *det* var nu en sag for *sig*, det. Det var jo en højere tilskikkelse. Og sådant noget får en bøje sig under. Og takke til.

HILDE

Gør De da det?

FRU SOLNESS

Ikke altid, desværre. Jeg véd jo så godt, at det var min pligt. Men jeg *kan* det ikke alligevel.

HILDE

Nej, nej, det er så rimeligt, det, synes jeg.

FRU SOLNESS

Og tidt og ofte så må jeg jo sige til mig selv, at det var en retfærdig straf over mig –

HILDE

Hvorfor det?

FRU SOLNESS

Fordi jeg ikke var standhaftig nok i ulykken.

HILDE

Men jeg skønner da ikke, at –

FRU SOLNESS

Å nej, nej, frøken Wangel, – snak ikke mere til mig om de to smågutterne. Dem skal vi bare være glade for. For *de* har det så godt, – så godt nu. Nej, det er de *små* tab i livet, som skærer en så ind i hjertet. At miste alt det, som andre folk regner for næsten ingenting.

HILDE lægger armene på hendes knæ og ser varmt op til hende

Søde fru Solness, – fortæl mig, hvad *det* er for noget!

FRU SOLNESS

Som jeg siger. Bare småting. Der brændte nu alle de gamle portrætterne på væggene. Og alle de gamle silkedragterne brændte. De, som havde hørt familien til i så langsommelige tider. Og alle mors og bedstemors kniplinger – de brændte også. Og tænk, – smykkerne da! (*tungt*) Og så alle dukkerne.

HILDE

Dukkerne?

FRU SOLNESS grådkvalt

Jeg havde ni dejlige dukker.

HILDE

Og *de* brændte også?

FRU SOLNESS

Allesammen. Å, det var så sårt, – så sårt for mig.

HILDE

Havde De gå't og gemt på alle de dukkerne da? Lige siden De var liden?

FRU SOLNESS

Ikke gemt på dem. Jeg og dukkerne blev ved at leve sammen siden også.

HILDE

Efter at De var ble't voksen?

FRU SOLNESS

Ja, længe efter *den* tid.

HILDE

Efter at De var gift også?

FRU SOLNESS

Å ja da. Når bare ikke han så' det, så -. Men så blev de jo indebrændt, stakker. Der var ingen, som tænkte på at redde *dem*. Å, det er så sørgeligt at forestille sig. Ja, De må ikke lé af mig, frøken Wangel.

HILDE

Jeg ler sletikke.

FRU SOLNESS

For det var jo på en måde liv i dem også. Jeg bar dem under mit hjerte. Ligesom små ufødte barn.

Doktor Herdal, med hatten i hånden, kommer ud gennem døren og får øje på fru Solness og Hilde.

DOKTOR HERDAL

Nå, De sidder altså ude og lar Dem forkøle, De, frue?

FRU SOLNESS

Jeg synes, her er så godt og varmt idag.

DOKTOR HERDAL

Ja, ja. Men er her noget på færde i huset? Jeg fik en billet fra Dem.

FRU SOLNESS *rejser sig*

Ja, der er noget, jeg må tale med Dem om.

DOKTOR HERDAL

Godt. Så går vi kanske ind da. *(til Hilde)* I fjelduniform idag også, frøken?

HILDE *lystig, rejser sig*

Ja da! I fuld puds! Men idag skal jeg ikke tilvejs og brække halsen. Vi to vil pænt bli' nedenunder og sé på, vi, doktor.

DOKTOR HERDAL

Hvad skal vi sé på?

FRU SOLNESS *sagte, forskrækket til Hilde*

Hys, hys, - for guds skyld! Nu kommer han! Se bare at få ham *fra* det indfaldet. Og la' os så være venner, frøken Wangel. Kan vi ikke det?

HILDE *kaster sig voldsomt om hendes hals*

Å, om vi bare kunde.

FRU SOLNESS *gør sig læmpeligt løs*

Så-så-så! Der kommer han, doktor! Lad mig få snakke med Dem.

DOKTOR HERDAL

Er det *ham*, det gælder?

FRU SOLNESS

Ja visst er det *ham*. Kom bare ind.

Hun og doktoren går ind i huset.

I næste øjeblik kommer bygmester Solness fra haven op ad trappen. Et alvorligt drag lægger sig over Hildes ansigt.

SOLNESS *skotter mod husdøren, som lukkes varsomt indenfra*

Har De lagt mærke til *det*, Hilde, at så fort jeg kommer, så går hun?

HILDE

Jeg har lagt mærke til, at så fort De kommer, så *får* De hende til at gå.

SOLNESS

Kanske det. Men jeg kan ikke gøre ved det. (*ser opmærksomt på hende*) Fryser De, Hilde? Jeg synes, De ser så'n ud.

HILDE

Jeg kom nu netop op fra en gravkælder.

SOLNESS

Hvad skal *det* sige?

HILDE

At jeg har fåt frost i kroppen, bygmester.

SOLNESS *langsomt*

Jeg tror, jeg forstår –

HILDE

Hvad vil De her oppe nu?

SOLNESS

Jeg fik øje på Dem *der* borte fra.

HILDE

Men da så' De vel hende også, da?

SOLNESS

Jeg vidste, at hun straks vilde gå, hvis jeg kom.

HILDE

Er det svært ondt for Dem, det, at hun så'n går af vejen for Dem?

SOLNESS

På en måde kendes det som en lettelse også.

HILDE

At De ikke har hende lige for øjnene?

SOLNESS

Ja.

HILDE

At De ikke støt og stadig ser, hvor tungt hun tar sig dette her med smågutterne?

SOLNESS

Ja. Mest derfor.

Hilde driver henover verandaen med hænderne på ryggen, stiller sig ved rækværket og ser udover haven.

SOLNESS *efter et lidet ophold*

Snakked De længe med hende?

Hilde står ubevægelig og svarer ikke.

SOLNESS

Længe, spør' jeg?

Hilde tier, som før.

SOLNESS

Hvad snakked hun om da, Hilde?

Hilde tier fremdeles.

SOLNESS

Stakkers Aline! Det var vel om smågutterne, det.

Hilde gennemfares af en nervøs rykning; så nikker hun hurtig et par gange.

SOLNESS

Forvinder det aldrig. Aldrig i verden forvinder hun det. (*går nærmere*) Nu står De der som en stenstøtte igen. Slig stod De igårkvæld også.

HILDE *vender sig og ser på ham med store, alvorlige øjne*

Jeg vil rejse.

SOLNESS *skarpt*

Rejse!

HILDE

Ja.

SOLNESS

Nej men det får De ikke lov til!

HILDE

Hvad skal jeg gøre *her* nu?

SOLNESS

Bare være her, Hilde!

HILDE *ser nedad ham*

Jo, tak skal De ha'. Det blev nok ikke ved *det*.

SOLNESS *uoverlagt*

Så meget desto bedre!

HILDE *hæftig*

Jeg *kan* ikke gøre noget ondt imod en, som jeg *kender*! Ikke ta' noget væk, som hører hende til.

SOLNESS

Hvem siger da, at De skal *det*!

HILDE *vedblivende*

En fremmed en, ja! For det er noget ganske andet, det! En, som jeg aldrig havde set for mine øjne. Men én, som jeg er kommet nær ind til –! Nej da! Nej da! Isch!

SOLNESS

Ja men noget andet har jeg jo heller ikke sagt!

HILDE

Å, bygmester, De véd visst godt, hvorledes det vilde gå. Og derfor så rejser jeg.

SOLNESS

Og hvad skal der bli' af *mig*, når De er rejst? Hvad skal jeg ha' at leve for *da*? Bagefter?

HILDE *med det ubestemmelige udtryk i øjnene*

Med *Dem* har det vel ingen nød. De har jo Deres pligter imod hende. Lev for de pligterne.

SOLNESS

For sent. Disse her magterne, – disse – disse –

HILDE

– dævlene –

SOLNESS

Ja, dævlene! Og troldet indeni mig også. De har tappet alt livsblodet af hende. (*lér fortvilet*) For *min* lykkes skyld gjorde de det! Jo-jo! (*tungt*) Og nu er hun død – for *min* skyld. Og jeg er levende lænket til den døde. (*i vild angst*) Jeg – jeg, som ikke *kan* leve livet glædeløst!

Hilde går omkring bordet og sætter sig på bænken med albuerne på bordpladen og hodet støttet i hænderne.

HILDE *sidder og ser en stund på ham*

Hvad vil De så bygge næstegang?

SOLNESS *ryster på hodet*

Tror ikke, det blir til stort mere nu.

HILDE

Ikke så'ne lune, lykkelige hjem for mor og far? Og for barneflokken?

SOLNESS

Gad vide, jeg, om der blir brug for sligt noget herefterdags.

HILDE

Stakkers bygmester! Og De, som har gå't her i alle de ti årene – og sat livet ind – bare på *det*.

SOLNESS

Ja, De må så sige, Hilde.

HILDE *i udbrud*

Å, jeg synes, det er rigtig så tosset, så tosset, – alt sammen!

SOLNESS

Hvilket alt sammen?

HILDE

At en ikke tør gribe efter sin egen lykke. Efter sit eget liv! Bare fordi der står nogen iverjen, som en kender!

SOLNESS

En, som en ikke har ret til at gå forbi.

HILDE

Gad vide, om en ikke *havde* ret til det igrunnen? Men så alligevel –. Å, den, som kunde sove ifra hele grejen!

Hun lægger armene fladt ned på bordet, hviler venstre side af hodet på hænderne og lukker øjnene.

SOLNESS drejer lænestolen og sætter sig ved bordet

Havde *De* et lunt, lykkeligt hjem – oppe hos Deres far, Hilde?

HILDE ubevægelig, svarer ligesom halvt i søvne

Bare et bur havde jeg.

SOLNESS

Og *De* vil slet ikke did ind igen?

HILDE som før

Skovfuglen vil aldrig ind i buret.

SOLNESS

Heller jage i den frie luften –

HILDE fremdeles som før

Rovfuglen jager helst –

SOLNESS lar blikket hvile på hende

Den, som havde vikingtrods i livet –

HILDE med vanlig stemme, åbner øjnene, men rører sig ikke

Og det andet? Si', hvad *det* var!

SOLNESS

Robust samvittighed.

Hilde retter sig livfuld på bænken. Hendes øjne har igen det glade, tindrende udtryk.

HILDE nikker til ham

Jeg véd, hvad *De* kommer til at bygge næste gang, jeg!

SOLNESS

Da véd *De* mere end jeg, Hilde.

HILDE

Ja, bygmestrene, de er jo så dumme, de.

SOLNESS

Og hvad blir det for noget da?

HILDE nikker igen

Slottet.

SOLNESS

Hvad for et slot?

HILDE

Mit slot, kan De vel skønne.

SOLNESS

Vil De ha' et slot nu?

HILDE

Skylder De mig ikke et kongerige, må jeg spørge?

SOLNESS

Jo, jeg hører, De siger det.

HILDE

Nå. De skylder mig altså dette her kongeriget. Og til et kongerige hører da vel et slot, skulde jeg tro!

SOLNESS *mere og mere oplivet*

Ja, det plejer jo gerne være så.

HILDE

Godt; så byg det for mig da! Straks!

SOLNESS *lér*

Og det så'n straks på timen også?

HILDE

Ja da! For nu er de omme, – de ti årene. Og jeg vil ikke gå og vente længer. Altså, – ryk ud med slottet, bygmester!

SOLNESS

Det er ikke grejt at skyldte *Dem* noget, Hilde.

HILDE

Det skulde De ha' betænkt før. Nu er det forsent. Altså – (*banker i bordpladen*) – slottet på bordet! Det er *mit* slot! Jeg vil ha' det *straks*!

SOLNESS *alvorligere, læner sig nærmere, med armene på bordet*

Hvorledes har De tænkt *Dem*, at det slottet skulde være, Hilde?

Hendes blik tilsløres lidt efter lidt. Hun stirrer ligesom indover i sig selv.

HILDE *langsomt*

Mit slot skal ligge højt oppe. Svært højt skal det ligge. Og frit til alle sider. Så jeg kan sé vidt, – vidt udover.

SOLNESS

Og et højt tårn skal der vel være?

HILDE

Et forfærdelig højt tårn. Og øverst oppe på tårnet skal der være en altan. Og ude på *den* vil jeg stå –

SOLNESS *griber sig uvilkårlig om panden*

At De kan like at stå så svimlende højt –

HILDE

Ja da! Just der oppe vil jeg stå og sé på de andre, – de, som bygger kirker. Og hjem for mor og far og barneflokken. Og det skal *De* også få komme op og sé på.

SOLNESS *dæmpet*

Får bygmesteren lov til at komme op til prinsessen?

HILDE

Hvis bygmesteren *vil*.

SOLNESS *sagtere*

Så tror jeg bygmesteren kommer.

HILDE *nikker*

Bygmesteren, – han kommer.

SOLNESS

Men får aldrig bygge mere, – stakkers bygmester.

HILDE *livfuldt*

Jo da! Vi to skal være sammen om det. Og så skal vi bygge det dejligste, – det allerdejlige, som til er i hele verden.

SOLNESS *spændt*

Hilde, – si' mig, hvad det er for noget!

HILDE *ser smilende på ham, ryster lidt på hodet, spidser munden og taler som til et barn*

Bygmesterne – de er nogen svært – svært dumme mennesker.

SOLNESS

Ja visst er de dumme, ja. Men sig mig så, hvad det er for noget! Det, som er det dejligste i verden. Og som vi to skal bygge sammen?

HILDE *tier lidt og siger med et ubestemmeligt udtryk i øjnene*

Luftslotte.

SOLNESS

Luftslotte?

HILDE *nikker*

Luftslotte, ja! Véd De, hvad så'nt et luftslot er for noget?

SOLNESS

Det er jo det dejligste i verden, siger De.

HILDE *rejser sig i hæftighed og slår ligesom afvisende ud med hånden*

Ja visst så, ja! Luftslotte, – de er så nemme at ty ind i, de. Og nemme at bygge også – (*ser hånlige på ham*) – allerhelst for de bygmesterne, som har en – en svimmel samvittighed.

SOLNESS *rejser sig*

Efter denne dag bygger vi to sammen, Hilde.

HILDE *med et halvt tvilende smil*

Så'n et *rigtigt* luftslo?

SOLNESS

Ja. Et med grundmur under.

Ragnar Brovik kommer ud fra huset. Han bærer en stor grøn krans med blomster og silkebånd.

HILDE *i glædesudbrud*

Kransen! Å, det blir forførdelig dejligt!

SOLNESS *forundret*

Kommer *De* med kransen, Ragnar?

RAGNAR

Jeg havde lovet formanden det.

SOLNESS *lettet*

Nå, så går det vel bedre med Deres far da?

RAGNAR

Nej.

SOLNESS

Kvikked det ham ikke, det, jeg havde skrevet?

RAGNAR

Det kom for sent.

SOLNESS

For sent!

RAGNAR

Da hun kom med det, var han ikke ved samling længer. Han havde fåt et slaganfald.

SOLNESS

Men så gå da hjem til ham! Sé da til Deres far!

RAGNAR

Han behøver mig ikke mere.

SOLNESS

Men *De* behøver da vel at være hos ham.

RAGNAR

Hun sidder ved sengen.

SOLNESS *noget usikker*

Kaja?

RAGNAR *ser mørkt på ham*

Ja, – Kaja, ja.

SOLNESS

Gå hjem, Ragnar. Både til ham og til hende. La' *mig* få kransen.

RAGNAR *undertrykker et spottende smil*

De vil da vel aldrig selv –?

SOLNESS

Jeg vil selv gå ned med den, vil jeg. (*tager kransen fra ham*) Og gå så De hjem. Vi har ikke brug for Dem idag.

RAGNAR

Jeg véd, at De ikke har brug for mig herefter. Men idag blir jeg.

SOLNESS

Nå, så bli', siden De endelig vil da.

HILDE *ved rækværket*

Bygmester, – her vil jeg stå og sé på Dem.

SOLNESS

På mig!

HILDE

Det blir forfærdelig spændende.

SOLNESS *dæmpet*

Det snakker vi to om siden, Hilde.

Han går med kransen ned ad trappen og bort igennem haven.

HILDE *ser efter ham; derpå vender hun sig til Ragnar*

De kunde da gerne så meget som takket ham, synes jeg.

RAGNAR

Takket ham? Skulde jeg takket *ham*?

HILDE

Ja, det skulde De da rigtignok!

RAGNAR

Det måtte vel snarere være *Dem*, jeg skulde takke.

HILDE

Hvor kan De si' sligt noget?

RAGNAR *uden at svare hende*

Men vogt Dem bare, De, frøken! For De kender nok ikke *ham* rigtig endnu.

HILDE *ildfuld*

Å, jeg kender ham bedst, jeg!

RAGNAR *lér i forbittrelse*

Takke ham, som har holdt mig nede år efter år! Han, som har fåt far til at tvile på mig. Fåt mig selv til at tvile –. Og det altsammen bare for at –!

HILDE *ligesom anende noget*

For at –? Si' mig det straks!

RAGNAR

For at han kunde få beholde hende hos sig.

HILDE *med et sæt imod ham*

Frøkenen ved pulten!

RAGNAR

Ja.

HILDE *truende, med knyttede hænder*

Det er ikke sandt! De lyver på ham!

RAGNAR

Jeg vilde heller ikke tro det før idag, – da hun selv sa' det.

HILDE *som ude af sig*

Hvad sa' hun! Jeg vil vide det! Straks! Straks!

RAGNAR

Hun sa', at han har ta't hendes sind – helt og holdent. Ta't alle hendes tanker for sig alene. Hun si'r, at hun aldrig kan slippe ham. At hun vil bli' her, hvor *han* er –

HILDE *med gnistrende øjne*

Det får hun ikke lov til!

RAGNAR *ligesom forskende*

For hvem får hun ikke lov?

HILDE *hurtig*

Ikke for *ham* heller!

RAGNAR

Å nej, – jeg forstår jo det hele så godt nu. Herefter vilde hun vel bare bli' – til besvær.

HILDE

Ingenting forstår De – når De kan si' sligt! Nej, *jeg* skal fortælle Dem, hvorfor han holdt på hende.

RAGNAR

Og hvorfor da?

HILDE

For at få beholde *Dem*.

RAGNAR

Har han sagt Dem det?

HILDE

Nej, men det *er* så! Det *må* være så! (*vildt*) Jeg vil, – jeg *vil*, at det skal være så!

RAGNAR

Og just da *De* var kommen, – så slap han hende.

HILDE

Dem, – *Dem* var det, han slap! Hvad tror *De*, han bry'r sig om så'ne fremmede frøkener, han?

RAGNAR *tænker efter*

Skulde han da ha' gåt her og været ræd for mig?

HILDE

Han ræd! Så kry skulde *De* ikke være, synes jeg.

RAGNAR

Å, han må da vel for længe siden ha' skønnet, at jeg duer til noget, jeg også. – Forresten, – *ræd*, – det er nu netop *det* han er, ser *De*.

HILDE

Han! Jo, bild mig *det* ind!

RAGNAR

På sæt og vis *er* han ræd. Han, den store bygmesteren. Ta' livslykken ifra andre mennesker, – slig, som han har gjort både med far og med mig, – *det* er han ikke ræd for. Men bare det, at klyve op på et stakkers stillads, – *det* vilde han nok be' gud bevare sig for!

HILDE

Å, *De* skulde bare set ham så højt oppe, – så svimlende højt, som jeg engang så ham!

RAGNAR

Har *De* set det?

HILDE

Ja, det har jeg rigtignok. Så fri og stolt, som han stod og fæsted kransen til kirkefløjen!

RAGNAR

Jeg véd, at han har vovet det *en* gang i sit liv. En eneste gang. Vi unge har snakket så tidt om det. Men ingen magt i verden får ham til at gøre det om igen.

HILDE

Idag gør han det om igen!

RAGNAR *hånligt*

Jo, det kan *De* tro!

HILDE

Vi skal få sé det!

RAGNAR

Det får hverken *De* eller jeg sé.

HILDE *voldsom, ustyrlig*

Jeg *vil* sé det! Jeg *vil* og jeg *må* sé det!

RAGNAR

Men han gør det ikke. *Tør* simpelthen ikke gøre det. For han har nu engang den skavank, – han, den store bygmesteren.

Fru Solness kommer fra huset ud på verandaen.

FRU SOLNESS *ser sig om*

Er han ikke her? Hvor er han gåt hen?

RAGNAR

Bygmesteren er der borte hos arbejderne.

HILDE

Han gik med kransen.

FRU SOLNESS *i skræk*

Gik han med kransen! Å gud, – å gud! Brovik, – De må gå ned til ham! Sé at få ham herop!

RAGNAR

Skal jeg si', at fruén vil snakke med ham?

FRU SOLNESS

Å ja, kære, gør det. – Nej, nej, – si' ikke, at *jeg* vil ham noget! De kan si', at her *er* nogen. Og at han må komme straks.

RAGNAR

Godt. Jeg skal så gøre, frue.

Han går ned af trappen og bort igennem haven.

FRU SOLNESS

Å, frøken Wangel, De kan ikke forestille Dem, hvilken angst jeg udstår for hans skyld.

HILDE

Men er da dette her noget at være så svært ræd for?

FRU SOLNESS

Å ja, det kan De da vel skønne. Tænk, om han gør alvor af det! Om han nu finder på at stige op på stilladset!

HILDE *spændt*

Tror De han gør det?

FRU SOLNESS

Å, en kan aldrig vide, hvad han kunde falde på. Han kunde jo gerne være i stand til hvad det så skal være.

HILDE

Aha, De tror kanske også, at han er – så'n –?

FRU SOLNESS

Ja, jeg véd ikke længere, hvad jeg skal tro om ham. For doktoren har nu fortalt mig så mangt og meget. Og når jeg lægger det sammen med et og andet, som jeg har hørt ham si' –

Doktor Herdal ser ud gennem døren.

DOKTOR HERDAL

Kommer han ikke snart?

FRU SOLNESS

Jo, jeg tænker da det. Der er ialfald gåt bud efter ham.

DOKTOR HERDAL *nærmere*

Men De må nok gå ind, De, frue –

FRU SOLNESS

Nej da, nej da. Jeg vil bli' her ude og vente på Halvard.

DOKTOR HERDAL

Ja men der er kommet nogen damer til Dem –

FRU SOLNESS

Å gud, *det* også! Og netop nu!

DOKTOR HERDAL

Det er nogen, som si'r, at de endelig må få sé på stasen.

FRU SOLNESS

Ja-ja, så får jeg nok gå ind til dem alligevel. For det er jo min pligt.

HILDE

Kan De ikke be' de damerne gå sin vej da?

FRU SOLNESS

Nej, det går umulig an. Siden de er kommet herhen, så er det jo min pligt at ta' imod dem. Men bli' De herude sålænge, – og ta' imod ham, når han kommer.

DOKTOR HERDAL

Og sé til at holde ham oppe med snak så længe som mulig –

FRU SOLNESS

Ja, gør det, kære frøken Wangel. Hold ham så fast, som De bare kan.

HILDE

Var det ikke rettest, at De selv gjorde det?

FRU SOLNESS

Jo, herregud, – det var jo *min* pligt. Men når en har pligter på så mange kanter, så –

DOKTOR HERDAL *ser mod haven*

Nu kommer han!

FRU SOLNESS

Og tænk, – jeg, som må gå ind!

DOKTOR HERDAL *til Hilde*

Si' ikke noget om, at *jeg* er her.

HILDE

Nej da! Jeg skal nok finde på noget andet at prate med bygmesteren om.

FRU SOLNESS

Og hold ham endelig fast. Jeg tror, at *De* kan bedst det.

Fru Solness og doktor Herdal går ind i huset. Hilde blir stående igen på verandaen.

Bygmester Solness kommer fra haven op ad trappen.

SOLNESS

Her skal være nogen, som vil ha' fat på mig, hører jeg.

HILDE

Jaha, det er mig, det, bygmester.

SOLNESS

Å, er det Dem, Hilde. Jeg var ræd, det skulde være Aline og doktoren.

HILDE

De er nok svært ræd af Dem, De!

SOLNESS

Så De tror det?

HILDE

Ja, folk si'r, at De er ræd for at krabbe omkring – så'n oppe på stilladserne.

SOLNESS

Nå, det er nu en sag for sig, det.

HILDE

Men ræd for det, – det er De altså?

SOLNESS

Ja, jeg er det.

HILDE

Ræd for, at De skal falde ned og slå Dem ihjæl?

SOLNESS

Nej, ikke for det.

HILDE

Men for hvad da?

SOLNESS

Jeg er ræd for gengældelsen, Hilde.

HILDE

For gengældelsen? (*ryster på hodet*) Det skønner jeg ikke.

SOLNESS

Sæt Dem ned. Så skal jeg fortælle Dem noget.

HILDE

Ja, gør det! Straks!

Hun sætter sig på en taburet ved rækværket og ser forventningsfuld på ham.

SOLNESS *kaster sin hat på bordet*

De véd jo, at det første, jeg begyndte med, det var med kirkebygninger.

HILDE *nikker*

Det véd jeg godt.

SOLNESS

For jeg, sér De, jeg var som gut gåt ud fra et fromt hjem på landsbygden. Og derfor så syntes jeg jo, at dette kirkebyggeriet, det var det værdigste, jeg kunde vælge.

HILDE

Ja-ja.

SOLNESS

Og det tør jeg nok si', at jeg bygged disse her små, fattige kirkerne med et så ærligt og varmt og inderligt sind, at – at –

HILDE

At –? Nå?

SOLNESS

Ja, at jeg synes, han burde været fornøjet med mig.

HILDE

Han? Hvilken han?

SOLNESS

Han, som skulde ha' kirkerne, vel! Han, som de skulde tjene til ære og pris for.

HILDE

Nå så! Men er De da viss på, at – at han ikke var – så'n – fornøjet med Dem?

SOLNESS *hånlige*

Han fornøjet med *mig*! Hvor kan De snakke så, Hilde? Han, som gav troldet i mig lov til at rumstére slig, som det selv vilde. Han, som bød dem være på pletten både nat og dag for at tjene mig, – alle disse – disse –

HILDE

Dævlerne –

SOLNESS

Ja, både den ene og den anden slags. Å nej, jeg fik nok føle, at han ikke var fornøjet med mig. (*hemmelighedsfuldt*) Se, derfor var det egentlig, at han lod det gamle huset brænde.

HILDE

Var det derfor?

SOLNESS

Ja, skønner De ikke det? Han vilde, jeg skulde få lejlighed til at bli' en hel mester på mit område – og bygge så meget ærefuldere kirker for ham. I førstningen forstod jeg ikke, hvor han vilde hen. Men så med én gang gik det op for mig.

HILDE

Hvad tid var det?

SOLNESS

Det var, da jeg byggede kirketårnet oppe i Lysanger.

HILDE

Det tænkte jeg mig.

SOLNESS

For, ser De, Hilde, deroppe på det fremmede sted, *der* gik jeg så jævnlig og grubled og funderte med mig selv. Da så' jeg så grejt, hvorfor han havde ta't mine små barn fra mig. Det var for at jeg ingenting andet skulde ha' at hæfte mig ved. Ikke sligt noget, som kærlighed og lykke, forstår De. Jeg skulde bare være bygmester. Ingenting andet. Og så skulde jeg hele mit liv igennem gå her og bygge for ham. (*lér*) Men *det* blev der rigtignok ikke noget af!

HILDE

Hvad gjorde De da så?

SOLNESS

Først gransket og prøved jeg mig selv –

HILDE

Og så?

SOLNESS

Så gjorde jeg det *umulige*. Jeg ligesom *han*.

HILDE

Det umulige!

SOLNESS

Jeg havde aldrig før kunnet tåle at stige højt og frit tilvejs. Men den dag kunde jeg det.

HILDE springer op

Ja, ja, det kunde De!

SOLNESS

Og da jeg stod helt der øverst oppe og hang kransen over tårnfløjen, så sa' jeg til ham: Hør nu her, du mægtige! Herefterdags vil jeg være fri bygmester, jeg også. På mit område. Ligesom du på dit. Jeg vil aldrig mere bygge kirker for dig. Bare hjem for mennesker.

HILDE med store, tindrende øjne

Det var sangen, som jeg hørte gennem luften!

SOLNESS

Men han fik vand på sin mølle bagefter.

HILDE

Hvad mener De med *det*?

SOLNESS ser mistrøstig på hende

Det, at bygge hjem for mennesker, – det er ikke fem øre værd, Hilde.

HILDE

Siger De *det* nu?

SOLNESS

Ja, for nu ser jeg det. Menneskene har ikke brug for disse her hjemmene sine. Ikke for at være lykkelige, ikke. Og jeg vilde heller ikke havt brug for så'nt et *hjem*. Ifald jeg havde ejet noget. (*med en stille, forbitret latter*) Se, *det* er hele opgøret, så langt, så langt jeg ser tilbage. Ingenting bygget igrunnen. Og ingenting ofret for at *få* bygge noget heller. Ingenting, ingenting – alt sammen.

HILDE

Og aldrig så vil De bygge noget nyt herefter.

SOLNESS *med liv*

Jo, netop nu vil jeg begynde!

HILDE

Hvad da? Hvad da? Si' mig det straks!

SOLNESS

Det eneste, som jeg tror der kan rummes menneskelykke i, – *det* vil jeg bygge nu.

HILDE *ser fast på ham*

Bygmester, – nu mener De luftslottene vore.

SOLNESS

Luftslottene, ja.

HILDE

Jeg er ræd, De vilde svimle før vi kom halvvejs.

SOLNESS

Ikke når jeg får gå hånd i hånd med *Dem*, Hilde.

HILDE *med et drag af undertrykt harme*

Bare med mig? Skal vi ikke være flere i følge da?

SOLNESS

Hvem ellers, mener De?

HILDE

Å, – hun, denne Kaja ved pulten. Stakker, – skal De ikke ha' hende med *Dem* også?

SOLNESS

Åhå. Var det hende, Aline sad her og snakked for *Dem* om.

HILDE

Er det så, eller er det ikke?

SOLNESS *hæftig*

Jeg svarer *Dem* ikke på sligt noget! Helt og holdent skal De tro på mig!

HILDE

I ti år har jeg trod så fuldt, så fuldt på *Dem*.

SOLNESS

De skal bli' ved at tro på mig!

HILDE

Så la' mig få sé Dem fri og højt oppe da!

SOLNESS *tungt*

Å, Hilde, – slig står ikke jeg til hverdagsbrug.

HILDE *lidenskabelig*

Jeg vil det! Jeg vil det! (*bedende*) Bare en eneste gang til, bygmester! Gør det *umulige* om igen!

SOLNESS *står og ser dybt på hende*

Hvis jeg prøver det, Hilde, så vil jeg stå deroppe og snakke til ham li'som sidst.

HILDE *i stigende spænding*

Hvad vil De si' til ham!

SOLNESS

Jeg vil si' til ham: hør mig, stormægtige herre, – du får nu dømme om mig som du selv synes. Men herefter vil jeg bare bygge det dejligste i verden –

HILDE *henreven*

Ja – ja – ja!

SOLNESS

– bygge det sammen med en prinsesse, som jeg holder af –

HILDE

Ja, si' ham det! Si' ham det!

SOLNESS

Ja. Og så vil jeg si' til ham: nu går jeg ned og slår armene om hende og kysser hende –

HILDE

– mange gange! Si' det!

SOLNESS

– mange, mange gange, vil jeg si'.

HILDE

Og så –?

SOLNESS

Så vil jeg svinge min hat – og gå ned på jorden – og gøre som jeg sa' ham.

HILDE *med udstrakte arme*

Nu ser jeg Dem igen, som da der var sang i luften!

SOLNESS *ser på hende med sænket hode*

Hvorledes er De ble't slig, som De er, Hilde?

HILDE

Hvorledes har De fåt mig til at bli' slig, som jeg er?

SOLNESS kort og fast

Prinsessen skal *ha'* sit slot.

HILDE jublende, klapper i hænderne

Å, bygmester –! Mit dejlige, dejlige slot. Vort luftslot!

SOLNESS

Med grundmur under.

I gaden har samlet sig en mængde mennesker, der kun skimtes utydeligt mellem træerne. Musik af blæseinstrumenter høres fjernt bag det nye hus.

Fru Solness, med skindkrave om halsen, doktor Herdal, med hendes hvide sjal på armen, og nogle damer kommer ud på verandaen. Ragnar Brovik kommer samtidig op fra haven.

FRU SOLNESS til Ragnar

Skal her være musik også?

RAGNAR

Ja. Det er byggearbejdernes forening. *(til Solness)* Jeg skulde si' fra formanden, at nu står han færdig til at gå op med kransen.

SOLNESS tar sin hat

Godt. Jeg går selv derned.

FRU SOLNESS angst

Hvad vil du dernede, Halvard?

SOLNESS kort

Jeg må være nedenunder hos folkene.

FRU SOLNESS

Ja, nedenunder, ja. Bare nedenunder.

SOLNESS

Jeg plejer jo det. Så'n til hverdags.

Han går ned ad trappen og bort igennem haven.

FRU SOLNESS råber efter ham over rækværket

Men bed endelig manden, at han er forsigtig, når han skal op! Lov mig det, Halvard!

DOKTOR HERDAL til fru Solness

Ser De så, at jeg fik ret? Han tænker ikke mere på de galskaberne.

FRU SOLNESS

Å, hvor det letted! To gange er der nu faldet folk ned for os. Og begge to så slog de sig ihjæl på stedet. *(vender sig til Hilde)* Tak skal De ha', frøken Wangel, at De holdt ham så godt fast. Jeg havde visst aldrig fåt bugt med ham.

DOKTOR HERDAL lystig

Ja, ja, frøken Wangel, De forstår nok at holde en fast, når De rigtig vil, De!

Fru Solness og doktor Herdal går hen til damerne, som står nærmere ved trappen og ser udover haven. Hilde blir stående ved rækværket i forgrunden. Ragnar går hen til hende.

RAGNAR *med undertrykt latter, halv sagte*

Frøken, – ser De alle de unge folkene nede på gaden?

HILDE

Ja.

RAGNAR

Det er kammeraterne, som vil sé på mesteren.

HILDE

Hvad vil de sé på *ham* for da?

RAGNAR

De vil sé på, at han ikke tør stige op på sit eget hus.

HILDE

Nej, vil de *det*, de gutterne!

RAGNAR *harmfuld og hånlig*

Han har holdt os nede så længe, han. Nu vil vi sé på, at *han* også værs'go' får holde sig nedenfor.

HILDE

Det får De ikke sé. Denne gang ikke.

RAGNAR *smiler*

Så? Hvor får vi sé ham henne da?

HILDE

Højt, – højt oppe ved fløjen får De sé ham!

RAGNAR *lér*

Han! Jo, det kan De tro!

HILDE

Han *vil* til toppen. Og altså får De sé ham der også.

RAGNAR

Ja, han *vil*, ja! Det tror jeg så gerne. Men han *kan* simpelthen ikke. Det vilde gå rundt for ham længe, længe før han kom halvvejs. Han måtte krybe ned igen på hænder og knæer!

DOKTOR HERDAL *peger henover*

Sé! Der går formanden opover stigerne.

FRU SOLNESS

Og så har han vel kransen at bære på også. Å, bare han nu tar sig i agt!

RAGNAR *stirrer vantro og råber*

Men det er jo –!

HILDE *i udbrydende jubel*

Det er bygmesteren selv!

FRU SOLNESS *skriger i forfærdelse*

Ja, det er Halvard! Å, du store gud –! Halvard! Halvard!

DOKTOR HERDAL

Hys! Skrig ikke til ham!

FRU SOLNESS *halvt fra sig selv*

Jeg vil til ham! Få ham ned igen!

DOKTOR HERDAL *holder på hende*

Stå urørlige allesammen! Ikke en lyd!

HILDE *ubevægelig, følger Solness med øjnene*

Han stiger og stiger. Altid højere. Altid højere! Sé! Sé bare!

RAGNAR *åndeløs*

Nu må han vende om igen. Der er ikke råd for andet.

HILDE

Han stiger og stiger. Nu er han snart oppe.

FRU SOLNESS

Å, jeg forgår af skræk. Jeg holder ikke det synet ud!

DOKTOR HERDAL

Så sé ikke op på ham da.

HILDE

Der står han på de øverste plankerne! Helt oppe!

DOKTOR HERDAL

Ingen må røre sig! Hører De det!

HILDE *jubler i stille inderlighed*

Endelig! Endelig! Nu ser jeg ham stor og fri igen!

RAGNAR *næsten målløs*

Men dette her er jo –

HILDE

Slig har jeg set ham i alle de ti årene. Hvor tryk han står! Forfærdelig spændende alligevel. Sé på ham! Nu hænger han kransen om spiret!

RAGNAR

Dette her er som at stå og sé på noget rent umuligt.

HILDE

Ja, det er jo det *umulige*, det, som han nu gør! (*med det ubestemmelige udtryk i øjnene*) Kan De sé nogen anden deroppe hos ham?

RAGNAR

Der er ingen andre.

HILDE

Jo, der er en, som han trætter med.

RAGNAR

De tar fejl.

HILDE

Hører De ikke sang i luften heller da?

RAGNAR

Det må være vinden i trætoppene.

HILDE

Jeg hører sang. En vældig sang! (råber i vild jubel og glæde) Sé, sé! Nu svinger han hatten! Han hilser herved! Å, så hils da op til ham igen. For nu, nu er det fuldbragt! (river det hvide sjal fra doktoren, vifter med det og skriger opad) Hurra for bygmester Solness!

DOKTOR HERDAL

La' være! La' være! For guds skyld –!

Damerne på verandaen vifter med lommestørklæderne og hurraråbet istemmes nede på gaden. Da forstummer det pludselig og folkemængden slår over i et forfærdelsens skrig. Et menneskelegeme sammen med planker og træstumper skimtes utydeligt at styrte ned inde mellem træerne.

FRU SOLNESS og **DAMERNE** samtidigt

Han falder! Han falder!

Fru Solness vakler, segner afmægtig bagover og opfanges af damerne under råb og forvirring.

Menneskemængden på gaden bryder gærden ned og stormer ind i haven. Doktor Herdal iler ligeledes derved. Kort ophold.

HILDE stirrer ufravendt opad og siger som forstenet

Min bygmester.

RAGNAR støtter sig skælvende til rækværket

Han må være knust. Dræbt på stedet.

EN AF DAMERNE medens fru Solness bæres ind i huset

Løb ned til doktoren –

RAGNAR

Kan ikke flytte en fod –

EN ANDEN DAME

Så råb ned til nogen da!

RAGNAR forsøger at råbe

Hvorledes er det? Er han ilive?

EN STEMME nede i haven

Bygmester Solness er død!

ANDRE STEMMER nærmere

Hele hodet er knust. – Han faldt lige i stenbruddet.

HILDE vender sig til Ragnar og siger stille

Nu kan jeg ikke sé ham deroppe.

RAGNAR

Forfærdeligt dette her. Han magted det altså dog ikke.

HILDE ligesom i stille, forvildet triumf

Men helt til toppen kom han. Og jeg hørte harper i luften. (*svinger sjalet opad og skriger i vild inderlighed*) Min, – min bygmester!